27702

Poštarina plačena

Pojedini broj 4 Din.

Pretplata god. 40·— Din., za inozemstvo 50·— Din., Sjev. Amer. Unija 1 dolar.

Adresa: Zagreb I., pošt. pret. 201.

Čekovni račun: Pošt. šted., fil. Zagreb 34.654

Tekući račun: Hrv. poljodjelska banka d.d., Zagreb.

UZORNI VRTLAR i GOSPODAR

Izlazi početkom svakog mjeseca

Cijene oglasa:

1/4 stranice . . Din 190·—
1/8 „ . . „ 100·—
1/16 „ . . „ 65·—
1/32 „ . . „ 30·—

Veliki oglasi prema pogodbi.

Kod višekratnog uvrštenja popust.

Prva strana omota 25% više

Mali oglasnik

do 20 riječi 10 Din. Svaka daljna riječ 50 para. Debeo štampane riječi po 2 Dinara

GODINA VII. | Zagreb, lipanj (juni), srpanj (juli). 1929. | Broj 6. i 7.

SADRŽAJ:

„UZORNI VRTLAR“:

Bršljan (Hedera). — Jedan način umnažanja ljerova. — O izboru voćaka. — Uzgoj vrtnih jagoda. — Njegovanje vrtnih usjeva ljeti. — Povrćarstvo kao grana narodne privrede. — Konzerviranje voćnih sokova filtrovanjem. — Jedan opasni neprijatelj voćaka. — Razno iz vrtlarstva. — Odgovori na pitanja. — Velika korist od povrtlarstva u Južnoj Srbiji (Dopis).

„UZORNI GOSPODAR“:

Stroj za presadivanje žitarica (sa 2 slike). — Neprilike i poteškoće kod uzgoja pilića. — Iz podrumarstva. — Upotreba čilske salitre na kukuruzu i povrću. — Ugoreno tlo. — Školska bašta. — Mala gospodarska knjižnica. — Razno. — Bilješke. — Književne vijesti.

PONUDA

Više tisuća jednogodišnjeg Asparagus Sprengeri, Rathaus petunija u malim lončićima. Phönix canarinesis 3-god., Musa enset, Giorese od 1-1·5 m. Špargine sadnice 2-god., sadnice franc. klinčića, lobelije, verbene, begonije semperflorens i t. d. najljepše boje, sadenice ciklama, velecvjetnih krizantema, Salvia Feuerball, fuksije, krasne kane najnovije niske ruže i puzavice. Dalje sve što trebate za vrt, pišite da Vam po mogućnosti priskrbimo od drugih ovdjašnih vrtljara po umjerenoj cijeni.

IVAN JEMEC
vrtlarstvo, Maribor

Mijo Hercoga nasl.

Vladimir Senel

trgovina kućnih i kuhinjskih potrebština.

Zagreb, Bakačeva ulica broj 1.

nuđa: zubače, roglje, kosišča, držalice za motike i lopate, košare za razašiljanje poštom ili željeznicom. Vrtne stolce, klupe i stolove, batine za ruže i t. d.

CARBOKRIMP

kojega preporuča

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE I VODA

u svojoj uputi za suzbijanje štetočina (insekata) i boles i voćaka rastvorom „Carbokrimpa“ br. 5. (Ratarsko odelenje Ministarstva polj. prvrede i voda broj 17299 (III-1926)

Dobiva se sa uputama kod

Središnjeg saveza hrvatskih seljačkih zadruga kao Zadruga u Zagrebu, Ulica bar. Jelačića 2 polukat

Tražite prospekte, koji se razašilju besplatno.

Specialno stručna proizvodnja

u „zrelo i zeleno“ cijepljene vinove loze na 1 i 2-godišnjo užiljenoj amer. podlozi. Korenjake amer. loze (divljake). Voćke, voćne divljake i Ruže. Priznata od svih strana kao najbolja sa najsolidnijom poslugom.

Cjenici na zahtjev besplatno!

JANKO-IVAN ŠARIĆ
vinogr. voćarski stručnjak
Petrovaradin (Sriem)

U državi najveće skladište vinove loze.

INKUBATORI

Izrađujem solidno i 50 posto jeftinije nego iz inozemstva u raznim veličinama, od 50—200 jaja, a za točnost jamčim sa 90—95 posto uspjeha. Izrađujem umjetne kvočke za 50 do 80, a i više pilića, po najnižoj cijeni. Izrađujem i prstenje za perad u raznim količinama od 25 do 1000 i više komada, isto 50 posto jeftinije. Cijene po dogovoru.

STIPO PETRAK
Pakrac, Slavonija.

TRGOVINA CVIJEĆA
I. SVOBODA
ZAGREB, ILICA 37
TELEFON 12-70

Najukusnija izrada modernih nadgrobnih vijenaca, bouqueta i raznih arangemenata. Cvijeće iz vlastitog vrtlarstva i sa talijanske rivijere

Nova knjiga:

Mljekarstvo

(Mlijeko i mliječni proizvodi)
od ing. agr. N. Zdanovskog
64 stranice, 30 slika u tekstu.
CIJENA 9 DINARA
Dobiva se poštom od
UPRAVE „UZOR. VRTLARA i GOSPODARA“
Zagreb, Ciglana 24. - Ako se novac unapred pošalje, stoji poštom 10 Din. - Pouzećem 15 Din.

TRGOVINA CVIJEĆA
K. KOBILICA
ZAGREB, DUGA UL. 12.

Preporuča se za izradbu nadgrobnih vijenaca, bouqueta, te raznih arangemenata i cvijetnih dekoracija.

Solidne cijene!
Točna podvorba!

PRVA SUŠAČKA RADIONA NATIKAČA - PAPUČA I SANDALA

prodaje svoje prvorazredne proizvode na veliko i malo. Trgovci, zatražite cjenike! Veleštovanjem **Stevan Milošević, Sušak,** Vrazov prelaz 20.

MLINOVI ZA MLEVENJE KOSTIJU

suhog mesa, žira, kukuruza i dr. i **sečku** za zelenu hranu za živad najbolji njemački fabrikat origin. **Heureka** nudimo na prodaju. Bez snažne hrane sa brašnom od kostiju i isecanim zelenilom (lucerka, salata itd.) ne može se dobiti krupna živad i najveći broj jaja.

Tražite prospekt.

Živinarnik Drina Rogačica-Užička Bačevci.

SAMOSTALAN VRTLAR

naobražen, oženjen, potpuno vješt u vrtlarstvu, traži trajno namještenje na većem posjedu, kupalištu itd. Nastup odmah kod oženjenog ili kod samca. — Cijenjene ponude sa naznakom plaće i uvjeta molim slati na upravu pod br. 247.

ОГЛАС

Располажем са већом количином торфа (тресета). Заинтересовани нека се обрате на

Ст. Лозанић агроном Струга, Јужна Србија

VRTLAR 39 god. star, Čehoslovak sa 24 god. praksom u Njemačkoj, Švicarskoj, Austriji i Jugoslaviji, perfektan u cvjetarstvu, povrćarstvu i perivoju, traži mjesto u većem vrtlarstvu. Nastupiti može odmah. Posjeduje najbolje reference i dozvolu rada za SHS. Govori češki, njemački i hrvatski. Pristupa i kao kompanjon sa nekoliko hiljada dinara. Ponude na upravu lista pod br. 267.

Motor na benzin 3 HP

pokretan, u posve dobrom stanju, podesan za vrtlare, prodaje se. Tako isto prodaje se ručna pumpa »Mostar« za polijevanje vrta, prska na 10 m daljine.

Jos. Cilek, vrtlar, Jagodina, Srbija.

SVAKI gospodar treba da znade, da je za vinograde, krumpir, repu i sve proljetne usjeve kao i za raznovrsno povrće i cvijeće najbolja

smjesa umjetnih gnojiva

KAS

Smjesu KAS, superfosfat i ostala umjetna gnojiva nudi

FOSFAT D. D.

za promet i trgovinu umjetnim gnojivima

Zagreb, Mažuranićev trg 4

Telefon broj 29-13 Brzojavi: FOSFAT

Sve upute o upotrebi umjetnih gnojiva besplatno!

Posve besplatno

dobije svatko prvoklasni radioaparat sa tri lampe, za primanje sa zvučnikom uz garanciju gotovo svih evropskih stanica, tko uz solidnu cijenu kupi naš kvalitetni zvučnik (Lautsprecher).

Samo kratko vrijeme da se uvede!

Garancija: U slučaju nezadovoljstva vraćamo novac!

Ne može se ni usporediti sa ponudom konkurencije!

Tražite bezobvezno i besplatno sliku i prospekt. Dostava slijedi unutar 10 dana nakon što primimo nalog.

Fa. Graeb, Berlin-Pankow

Talstrasse 1a

Cvjetne lonce

u svim veličinama, prvorazredne kakvoće, osobito prikladne za vrtlarstvo i uzgoj cvijeća, proizvada tvrka

J. Fulla

tvornica opeka, cvjetnih lonaca i inog lončarskog posuda

Sisak

Tražite ponude, te se izvolite o dobroti osvjedočiti.

KUNIĆE ČINČILA za krzno, prodaje stare i mlade, uz umjerene cijene. **Z. Radaković,** Varaždin, Kurelčeva ulica 17.

VRTLARSKI POMOĆNIK, mladi, traži mjesto. Ponude na upravu lista pod br. 268.

VRCANI MED

bagremovac, ovogodišnji 5 kg brutto (4 i pol kg netto) za 140 Din franco pošta naručitelja, solidno pakovano, razašilje pouzećem pčelarstvo.

Ante Dadčević, Sirač (Slavonija).

Vrtlara

vješta, mlada, sa svršenom vojnom dužnošću, potpuno zdrava, dobrog vladanja, marljiva i pouzdana — sokolski prednjaci imadu naročitu prednost — traži u stalno službovanje kao nadziratelja uz mjesečnu nagradu od 900 Din. državno uzgajalište Pahinsko u Ivancu kod Varaždina, koje daje i pobliže upute.

Najnovija knjiga o mlijeku te pravljenju maslaca i sira:

Mljekarstvo

od ing. agr. N. Zdanovskog

dobiva se **kod Uprave »Uzor. Vrtlara i Gospodara«, Zagreb, pošt. pretinac 201.** poštom uz cijenu **Din 10.—,** ako se **novac unaprijed pošalje.** Pouzećem stoji knjiga za **5 Din više.**

UZORNI VRTLAR

ILUSTROVANI • LIST • ZA • NAPREDNO • VRTLARSTVO • I • SITNO • ŽIVINOGOJSTVO

ZAGREB, Lipanj (juni) - Srpanj (juli).

GODINA VII.

BROJ 6. i 7.

Izlazi jedamput mjesečno.

Pretplata Din. 40·— (pol god. Din. 20·—). Za inozemstvo Din. 50·—. (Sjev. Amer. Unija 1 dolar). — Novac, pretplata, oglasi, suradnja i drugo šalje se na: „Uzorni Vrtlar", Zagreb I., Poštanski pretinac 201.

Bršljan (Hedera)

Malo koju rastlinu možemo upotrebiti tako raznolično i korisno kao bršljan, koji je najvećma udomaćena trajnozelena penjalica sjevernijih krajeva.

Na malom vrtu prekriva bršljan uske sjenaste rabate, kamenite skupine i male humke; s njime obrubljujemo nasade ruža, a posvuda se nađe kakav prostor, koji se lako i ljupko dade ukrasiti bršljanovim stabljikama. Lijepa je ograda prevučena bršljanom. Za sjenast vrt je bršljan skoro neophodno potrebit.

Bršljan se izvrsno prilagođuje kućnome zidu i to jednako na istočnoj, zapadnoj ili sjevernoj strani. Njegovoj vazdazelenoj halji krasno pristaje bijelo cvijeće od clematis paniculata, koji posadimo pred njim u blizini, kad se bršljan po stijeni već nešto razrastao, pa se po njegovim stabljikama može lako da penje clematis. Lijepa je takodjer veza bršljana sa divljom lozom ili sa ružama, koje se penju po naročito postavljenom letveniku. Bršljan je uzor trpljivosti i skromnosti; bez njege i gnojenja on izdrži desetljeća pa i stoljeća na prostoru, koji si je jednom osvojio. Ako ga bolje njeguješ razvija se vanredno bujno.

U parkovima smjelo puza po starom drveću, oživljavajući ga svojom neumornom mladošću, i dobrostivo prekriva golo tlo, gdje pod gustom sjenom lisnatog drveća ne uspijeva trava. Kao slika vjernosti i znamenje vječnog života čuva i obujimlje on na groblju gomile dragih pokojnika, umnažajući svake godine svoje skoro neusahnjivo zelenje s novim lišćem i novim izbojima. Kod starih Grka bio je bršljan simbolom veselja i snage mladenačke, a kod Rimljana krasio je bršljanov vijenac čelo pjesnika. Krasne stabaljčice sa izdržljivim kožnatim lišćem i jagodastim plodom dobro služe vrtlarima za pletenje vijenaca, a zimi se on dade lijepo upotrebiti i u vazama. Bršljan je posvuda prvi pri ruci, kad treba načiniti uskrsne kite za blagoslov na Cvjetnu nedjelju.

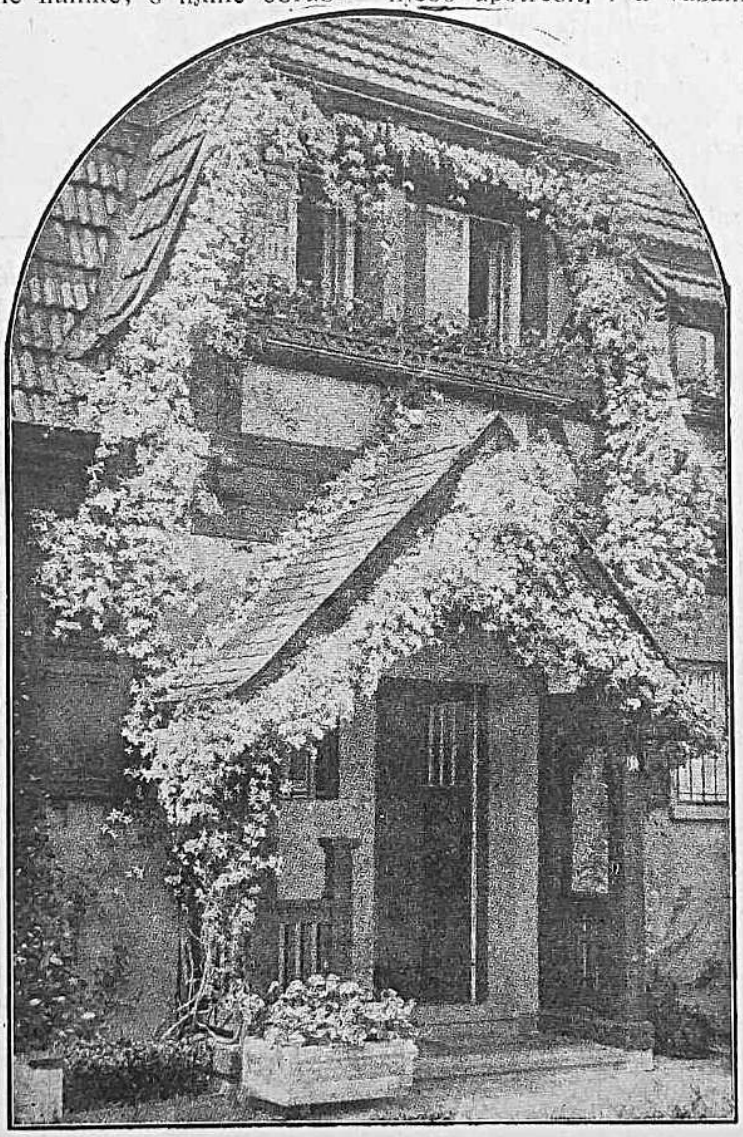

Pročelje vile ukrašeno penjalicama.

Sobni vrtlar upotrebljava bršljan za ukrašenje prozora ,a rado ga sadi i u cvjetne sanduke u špalirima, da si s njime udesi udobni zaklon i sjenu na balkonu. S prenošljivim stijenama bršljanovog zelenja dadu se udesiti vrlo prijatni kutići za sjedenje. Rabe ih osobito kavanari, da s njima ograde prostore prema ulici. Bršljan se lako odgoji i u obliku stabala sa piramidastom, okrugljastom ili visećom krošnjom, ali treba da mu se udesi zgodan potporanj za privezivanje. Obrezivanje mu ne škodi, zato ga je moguće uzgajati u raznim oblicima.

Najotpornija je vrsta naš domaći obični ili malolisni bršljan (hédera hélix*). Taj vazdazeleni grm raste kod nas po kamenitim šumama, gdje puza po drveću i kamenju brojnim svojim zračnim korijenjem. Listovi na donjim mladicama, koje ne cvatu, jesu uglasto peterokrpi ili trokrpi; na vršcima pak, gdje je više svijetla, razvijaju se završni i čvrsti rodni izboji bez ustroja za prihvatanje, te sa užim, duguljastim i

* Hédera, starorimsko ime za bršljan, uzeto po grčkoj riječi hédra = sjedenje, jer se bršljan svojim lišćem lijepo i čvrsto prisjedne po zidu. Helix = vijući se.

šiljatijim listovima cijelog okrajka. Zelekastorumeni cvijeci, koji su pribrani u malim pupoljcima, pojave se već kasno u jeseni, u mjesecu oktobru, a dozriju s proljeća u crne, modro nahukane jagode. Bršljanu prija lisnata šuma, jer on lako iskoristi i ono malo jesenskog sunca.

Od običnog bršljana imamo u vrtlarstvu vrlo mnogo oblika, koji se raspoznaju po lišću. Nekoji oblici su jače rumenim ili bijelo išaranim lišćem, ponešto su osjetljiviji. — Kako smo već napomenuli, bršljanovi su listovi na cvatućim, rodnim izbojima starijih raslina drugačiji, cijelog su okrajka i jajoliki. Ti se oblici lako sačuvaju nespolnim umnažanjem. Bršljan, koji ne puza, nego ima završne, čvrste izboje, nazivaju »drvenasti« bršljan (var. arbóres ili arboréscens.)

Osim običnog bršljana u vrtovima i na grobljima kao i u sobnom vrtlarstvu je vrlo omiljel škotski ili irski bršljan (hédera hibérnica.) Ta vrsta bujno raste te ima veće, šire i mekanije listove, koji su obično peterokrpi; i od te se vrste dobivaju različni oblici. Ali škotski bršljan nije tako otporan kao obični, pa teže podnese zimu.

Uglednije listove, kadšto i preko 15 cm široke, ima kanarski bršljan (hédera canariénsis) iz sjeverne Afrike i kolhiški bršljan (hédera cólchica, hédera Roegneriána) iz Male Azije. Potonji ima sjajne listove, većinom nekrpaste i srcolike. Obe vrsti, od kojih dakako ima i oblika arboréscens, kod nas su često osjetljive i treba ih zaštititi pred žestokom zimom, ali je kolhiški ipak najotporniji od svih velikolisnih bršljana.

Bršljan uspijeva najbolje u humoznoj i većma rahloj, ne preteškoj ni presuhoj zemlji. Od gnojiva mu i kao izvrstan lijek koristi vapno. Svejedno je, da li je okrenut k sjevernoj, istočnoj ili zapadnoj strani, pa voljko raste i na suncu, premda mu se lišće ljepše razvije u zasjenjenom položaju. Najjače i vrlo žilavo opire se studeni obični bršljan, kojeg ali na južnim stijenama već žešća, smrzavica znade opariti. Ako mu na proljeće poslije toga poodrežeš požutjelo lišće, on se nabrzo opet zaogrne u svježe zelenilo. Ništa mu ne škodi niti jače proljetno obrezivanje. U prošloj skrajnje neugodnoj zimi (1928.—29.) bršljanu je skoro posvema pozeblo ono lišće, koji nije bilo pokrito snijegom.

Bršljan razmnažamo ponajviše sađenicama, koje se lako ukorijenjuju. Za tu svrhu uzimamo mladice, koje su već ponešto odrvenjele. Ostavljamo im 3 do 4 lista, a sadimo ih u hladno klijalište pod staklo ili pak na otvorenom, ponešto zasjenjenom i zaklonjenom tlu. Sađenice prema potrebi više puta vodom poškropimo. Kad se one nakon 4 do 6 tjedana ukorijene, presadimo ih na dobro obrađenu i gnojenu gredicu u razmaku od 20 cm. Tu ih treba kadšto zaliti i zasjeniti ih pred žarkim suncem. Najbolje je, ako zemlju oko raslina obložimo još i sa istrulim gnojem, koji zadržava vlagu i iz kojeg se ispiru hranive sastojine do korijenja. Prve zime pokrijemo mlade biljke smrekovim graniem. Do druge jeseni će uzrasti već bujnije biljke, koje na proljeće rasadimo.

Nekoji vrtlari, kao i sobni vrtlari, goje bršljanove sađenice u loncima. U 10—20 cm širok lonac stave 5—6 sađenica, jednu u sredini a ostale blizu ruba, pa lonac postave u zatvorenu prostoriju pod staklo, a dalje sa sađenicama postupaju kako je prije rečeno. U lonci-

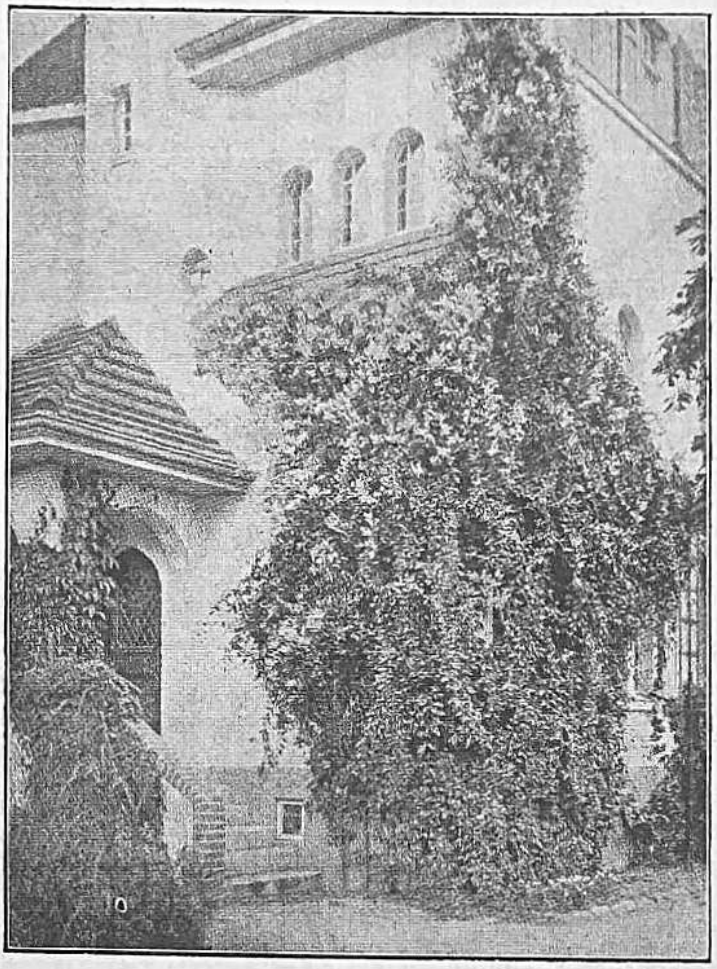

Biljke penjalice uz kuću.

ma odgojene biljke bolje drže grumen zemlje oko korijenja, pa se dadu uspješnije presadivati.

Izboji starijih biljaka sa odugim jajolikim listovima ne ukorijenjuju se rado. Za stablaste oblike i posebne sorte bršljana služe se vrtlari cijepljenjem. I grebenicama može se bršljan dobro razmnažati.

Ing. Ciril Jeglič.

Jedan način umnažanja ljerova

Ljerove (ljiljane), taj najponosniji cvijetni ukras naših vrtova, umnažamo obično sadnjom lukovica ili sitnih lučica, koje se kod nekojih vrsta u obilju stvaraju uz lukovicu ili pak izrastu u pazušcima listova, pa kad dozriju padnu k zemlji, gdje se brzo ukorijene. Često će biti probitačno umnažati ljerove sjemenjem, jer se tako mogu dobiti i različne odlike pojedinih sorti. Ali takovo je umnažanje dugotrajan i mučan posao, jer sjemenjače procvatu istom u 4.—6. godini. Mnogom ljubitelju ljerova ne će biti dovoljno poznato, kako se ove biljke mogu umnažati i samim pojedinim ljuskama lukovice. Ovaj način umnažanja nije doduše posve lagan, ali uloženi trud lijepo naplaćuje, budući da pojedine biljke već nakon prve godine procvatu, dok u drugoj godini obilno cvatu sve biljke uzgojene ovim načinom.

Za umnažanje ljerova ljuskama lukovice najpodesnija je kasna jesen ili početak zime (studeni i prosinac). Sa posve razvite lukovice pootkinemo pojedine ljuske i utisnemo ih u naročito pripremljenu rahlu zemlju, najbolje smjesu tresetne muljače i pijeska. Ljuske sadimo tako, da budu donjom polovinom ukopane u zemlju. Kod sađenja služimo se zgodnim plosnatim drvce-

tom, koje veličinom i oblikom odgovara ljuski. Mjesto da ljuske sa lukovice otkidamo preporuča se da ih nožem odijelimo tako te uza svaku ljusku ostavimo komadić lukovine t. j. onog dijela lukovice, iz kojeg izbijaju ljuske. Ovakove ljuske brže se ukorijenjuju.

Za umnažanje ljerova ljuskama služimo se plitkim cvjetnim sanducima ili kutijama, te ih sve do kasnog proljeća držimo u mlakoj prostoriji, koja ne treba da je jako svijetla jer se ljuske posve lijepo ukorijene i na ponešto tamnijem mjestu za 6—8 tjedana. Tokom proljeću izrastu na dnu pojedinih ljusaka sitne lučice, koje već u mjesecu lipnju možemo saditi u dobro razrahljeno tlo i to na dostatan razmak, koliki će trebati i odrasle biljke.

Mnogo pomnje treba prikloniti zalijevanju usadenih ljusaka. Previše vlage može uzrokovati gnjilenje ljusaka pa je bolje, da je tlo tek ponešto vlažno.

Za lijepih sunčanih svibanjskih dana iznesemo sanduke sa usadenim ljuskama na otvoreno, da ih prije presadenja priviknemo vremenskim promjenama.

O izboru voćaka

(Josip Kirin).

Kad čovjek hoće da posadi voćku, mora da prije toga o mnogom razmisli. Hoće li posaditi više voćaka ili možda nasaditi cijeli voćnjak, onda pogotovo mora mnogo toga zrelo prosuditi, a tek onda se odlučiti na rad.

Najprije valja prosuditi položaj, a onda kakvoću tla, u koje ćemo saditi voćke. Položaj tla mnogo odlučuje o rastu i napretku voćaka. Zemljište može biti u ravnici a može biti koso položeno prema raznim stranama svijeta. Tlo može biti zaklonjeno od sjevernih vjetrova a može biti i nezaklonjeno. Trešnje podnose visinu i nezaklonjeno tlo. Tako isto neke jabuke i kruške, dok neke od njih trebaju protiv vjetra zaklonjeno mjesto. Kajsije i breskve dobro uspijevaju samo na zaklonjenom sunčanom mjestu.

Sve je to odlučno kod sadenja voćaka.

Isto tako je i sa kakvoćom tla. Tlo može biti propusno ili nepropusno. Može biti plodna crnica, pjeskulja, ilovača, ili pak laporasto ili vapnenasto tlo. Svaka voćka ne uspijeva na svakome tlu. Jabuka doduše ne izbire mnogo. Ona se zadovoljuje skoro sa svakim tlom. Isto tako i šljiva. Ali drugo je s kruškom, koja voli propusno tlo. Jer jabuka širi svoje žilje i korijenje na široko, dok kruška raste više u dubljinu. Trešnje i breskve bolje uspijevaju na vapnenitom tlu. Svaka voćka, koja za nevolju nekako uspijeva na bilo kakovom tlu, ipak voli jedno tlo, koje joj je najpovoljnije, na kojemu najbolje uspijeva, a po tome gospodaru donosi najviše koristi. A to je vrlo važno. Dakle: prema položaju i kakvoći tla moramo birati voćke, koje ćemo posaditi.

Nadalje mora racionalan voćar biti na čistu o tome, u koju će svrhu posaditi voćku ili nasaditi cijeli voćnjak. Hoće li imati voće samo za vlastitu porabu ili za privredu u svom gospodarstvu. Hoće li, da voćem što više privredi, mora posaditi takve voćke, od kojih će imati najviše novčane koristi. Hoće li da od voća pravi vino, neka nasadi onakvog voća — jabuka i krušaka, — od kojih će moći dobiti što više i što boljeg voćnog vina. Hoće li, da peče rakiju, onda će nasaditi što više

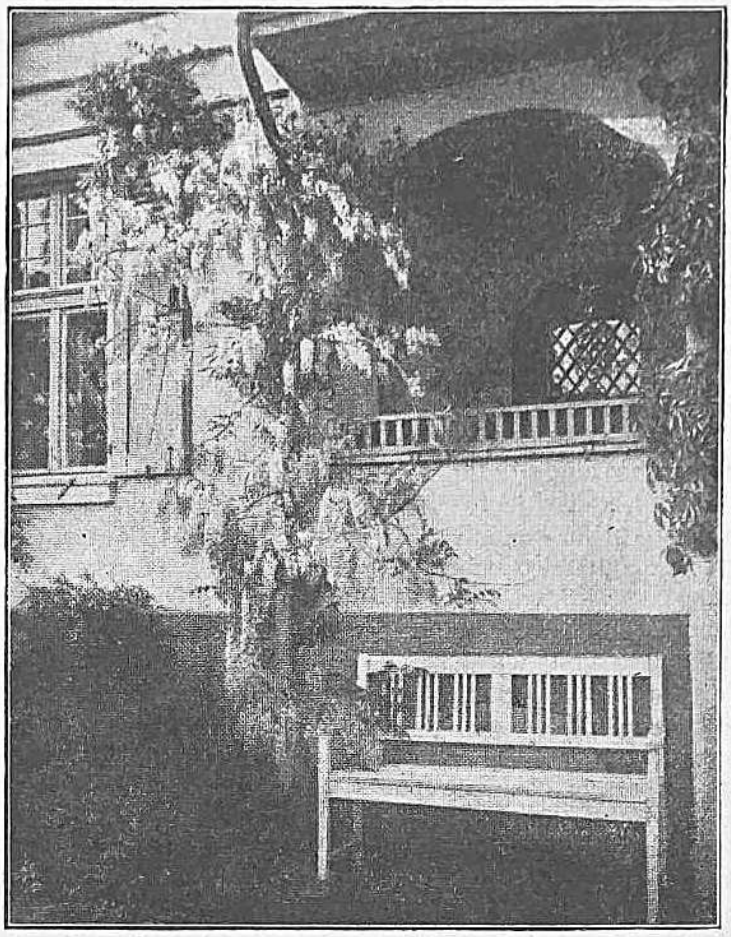

Cvatuća glicinija.

šljiva radi šljivovice, koja se uvijek traži i dobro plaća.

Hoće li gospodar, da prodaje zrelo voće, mora prosuditi gdje je ili gdje će biti njegov voćnjak. Ako je mjesto, gdje on producira voće, blizu grada, onda je lako. U gradu se proda sve i u svako doba, jer grad treba mnogo. Naročito voće se u gradu lako a i dobro prodaje. Grad će uzet sve. Osobito će se isplatiti rano voće. Rane trešnje, makar i nijesu krupne ni osobito slasne i ukusne, prolaze dobro. Plaćaju se bolje nego one kasnije, krupne i slasne. Dobro prolazi i ljetno voće, jabuke i kruške, ali što kasnije to slabije, jer takvog voća tada vrlo mnogo dolazi na trg. Vrlo se dobro plaća zimsko voće: kruške a osobito jabuke, koje se dugo drže. Kako se o Božiću plaća lijepa kruška a isto tako lijepa jabuka, koja se drži do Uskrsa, a i dulje! Ali takvo voće mora biti dobro uščuvano. Sve to mora biti voćaru poznato, o svemu tomu mora on biti na čistu prije, nego li će posaditi voćku.

Gospodari, koji su blizu grada, nastoje, da svoj voćnjak urede tako, da će u njemu od mjeseca svibnja, kada dozore prve trešnje, pa kroz cijelo ljeto, jesen i zimu dapače budućeg proljeća imati voća za prodaju — naravno, ako one godine voće urodi. Tko bi sebi prema tome izabrao voćke, tko bi prema tome nasadio i uredio svoj voćnjak, taj bi i uz vlastitu trošnju, mogao imati i mnogo koristi od prodaje voća. Takav bi se prihod u povoljnim prilikama mogao uzdržati kroz cijelu godinu.

Imade li voćar u svome mjestu ili blizu željezničku stanicu, može zrelo voće slati u bliži grad a i dalje. U takvom slučaju morao bi naći stalnoga trgovca voća ili inače nekoga, koji bi preuzimao pošiljke s voćem. A

moglo bi se udesiti i tako, da sam trgovac dolazi po voće.

Nema li gospodar — voćar — željezničke veze, ako je udaljen od grada i željeznice, onda je nešto teže, ali racionalan gospodar će i tu zapreku znati svladati. U takvom slučaju biti će bolje, da producira što manje vrsti voća, ali u što većoj količini. Danas već dolaze trgovci i u najdalja mjesta i traže veće količine šljiva, jabuka, oraha i drugo. Danas imade mnogo trgovaca voćem, koji tako idu za voćem od kojega prave voćno vino, rakiju, voće prodaju u svome mjestu ili sakupljaju voće za tvornice, u kojima se izrađuju voćni sokovi, likeri, pekmezi, marmelade i drugi razni produkti. Za sve to oni trebaju, a zato i traže mnogo zrelog voća. Po takvom poslu dolaze trgovci i u najzabitnija mjesta, ako samo znadu, gdje će naći željene robe.

Evo, koliko je toga, o čemu uman voćar mora razmišljati prije, nego li će zasaditi svoj voćnjak. Dakle, treba razmisliti o položaju i vrsti tla, onda o svrsi, radi koje će gojiti voćke, onda o mjesnim prilikama, o komunikacionim vezama, a onda će istom prema tome odlučiti o vrsti voćaka, koje će saditi.

Nastaje još pitanje, kako će voćar doći do mladih voćaka, koje će prema svome izboru posaditi. To je vrlo važno pitanje. Najbolje i najsigurnije bi bilo, kad bi voćar sebi osnovao cjepilnjak, u kojemu bi po svom izboru sebi odgojio dovoljan broj voćaka. Potrebne kalame mogao bi naći možda kod sebe, kod susjeda ili kojega znanca. Mogao bi ih naručiti i kod poznatog producenta voćaka. No od sjetve voćnog sjemena pa do roda težak je i dugotrajan posao. Mladi će voćar i to dočekati, ali ne će se svakome a pogotovo odmaklomu u godinama čekati tako dugo, dok će dočekati ploda od svojih voćaka. Ako je tako, onda valja naručiti već gotove cijepove, koliko ih treba za nasad voćnjaka. No i tu valja biti na oprezu. Događa se — a to vrlo često — da čovek naruči nešto, a nakon dvije tri godine, kada voćka počne roditi, nažalost vidi, da je dobio nešto trećega — desetoga. Koliko razočaranje! No danas imade i takvih poštenih trgovaca, u koje se možemo potpuno pouzdati, da ćemo dobiti baš ono, što želimo.

Ja ću u nekoliko narednih članaka — ako mi to uredništvo u svom vrsnom listu bude dalo prostora — prema svome iskustvu i iskustvu priznatih voćara prikazati odlike i karakteristike onih vrsti voćaka, za koje se znade da kod nas dobro uspijevaju i koje bi radi svojih dobrih svojstava zaslužile, da se kod izbora voćaka uzmu u obzir.

Uzgoj vrtnih jagoda

U svakom i najmanjem vrtu dade se udesiti jagodnjak, koji nam uz dobru njegu obilnim i slasnim plodom dobro naplaćuje uložen trud.

Za sadnju jagoda najpovoljnije je vrijeme u mjesecu kolovozu (augustu), do kojeg vremena treba gredice, određene za jagodnjak, valjano prirediti. Jagode zahtijevaju snažno ali dovoljno rahlo tlo, najbolje pjeskovitu ilovaču sa obilnom primjesom crnice. Tlo treba na podrug lopate duboko prekopati i obilno pognojiti zrelim gnojem ili kompostom. Ali i nakon sadnje treba jagode par puta tokom godine gnojiti zrelim kompostom i stajskim gnojem, a u rano proljeće i zimi zaliti ih i razrijedenom gnojnicom.

Tlo za jagodnjak ne smije biti presuho ali niti prevlažno. Za veoma sušna vremena treba jagode obilno zalijevati, osobito prije i poslije cvatnje. Ako moramo zalijevati i u vrijeme same cvatnje, zalijevajmo samo rano izjutra ili kasno u večer ili pak za oblačna vremena.

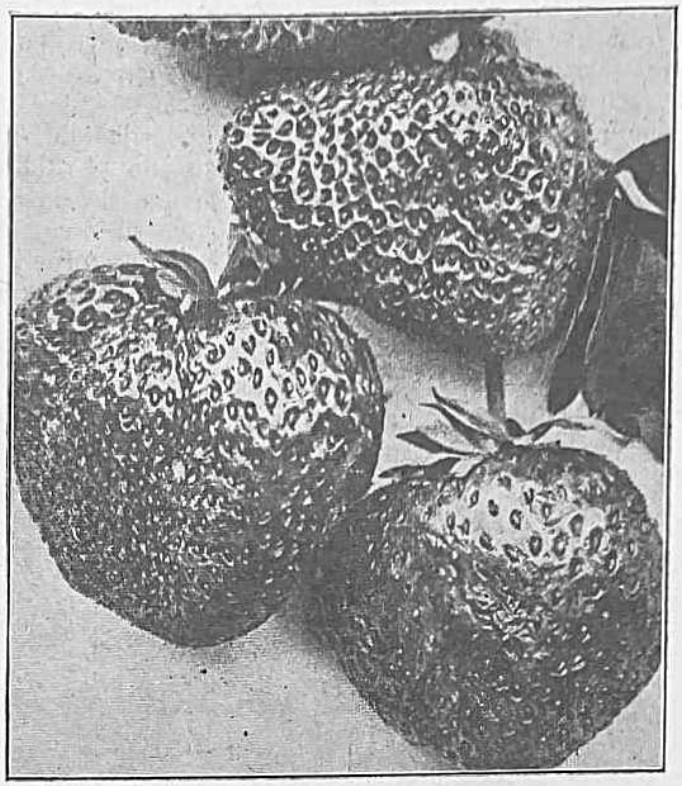

Vrtna jagoda »Aprikose«.

Jagode uspijevaju na prisojnom položaju ali im prija posve laka sjena, gdje zriju najslasniji i najmirišljiviji plodovi. Za sadenje uzimamo dobro ukorijenjene mlade biljke, koje su postale od vrježa. Jagode naime osim plodnih stabljika i lišća razvijaju i neke duge puzave izboje, vrježe, koje se šire uokolo matične biljke. Gdje se vrježa priljubi k zemlji, tamo izbije korijenje i razvije nadzemnu stabljiku. Tako nastaju nove, mlade biljke, koje možemo otkinuti od matične biljke i upotrebiti za sađenje u novom jagodnjaku.

Jagode sadimo prema veličini vrste na razmak 30 do 50 cm. Suviše gusta sadnja ne valja, jer se pojedine biljke razrastu a i vrježama razmnože, pa nabrzo prekriju tlo. Osim toga treba da između pojedinih biljaka ostane dovoljno prostora za okapanje, kadgod se uhvati okorina.

Preporuča se međutim, da se tlo oko biljaka obloži zrelim kompostom, čime se sprječava stvaranje okorine na tlu, a ujedno se dodaje biljkama znatna zaliha hraniva, što ih kiša i voda od zalijevanja ispira i unaša u tlo do korijenja. Ovo oblaganje tla ponavlja se i dva do tri puta tokom godine. Najbolje je, da se prvi put tlo obloži neposredno prije cvatnje, drugi put nakon što su pobrani plodovi, a treći puta prije nastupa zime. Zimi se može još i prekriti jagodnjak lakim pokrovom od slamnoga gnoja ili smrekovih grana. Kod oblaganja tla kompostom treba paziti, da se ne prekrije srce biljaka i listovi.

Važni su poslovi oko njegovanja jagodnjaka **optrgavanje vrježa i starijih listova.**

Optrgavanje vrježa potrebno je stoga, da biljke ne troše suviše snage na stvaranje vrježa i novih biljčica. Prvi put optrgavamo vrježe odmah nakon cvatnje a svakako prije nego plodovi počnu zrijeti. Po drugi put

optrgavamo vrieže odmah nakon što su pobrani plodovi. Tom prilikom dobro je odrezati i prestarjele listove, jer ove lako napadnu kojekakove gljivične bolesti.

Dakako da se na pojedinim biljkama može po koja vrieža i ostaviti, navlastito ako trebamo mladih biljčica za rasad i nasadivanje novih jagodnjaka.

Kod obiranja plodova treba postupati oprezno, da se stabljike ne oštete. Najbolje je obirati rano izjutra, jer tada su plodovi najtečniji i najmirišljiviji. Do kasnije trošnje treba ih čuvati u hladnoj i tamnoj prostoriji.

Jagodnjak odbacuje dobru korist kroz tri do pet godina; najbolje rodi u 2. i 3. godini. Želimo li dakle imati lijepe jagode, treba jagodnjak nakon treće do pete godine obnoviti. Preporuča se, da se novi jagodnjak osnuje na tlu, gdje kroz 4—6 godina nije bilo jagoda. To je naročito važno onda, ako se na jagodama pojavila kakova gljivična bolest.

Jagodnjak možemo gnojiti i umjetnim gnojem. U jeseni može se gnojiti sa kaljiskom 40% solju, koje se na 1 ar (100 kvadr. metara) daje najviše 1 do 1½ kg, a uz to 3 kg superfosfata. Na proljeće (u travnju—svibnju) koristit će na 1 ar do 3 kg čilske salitre, od koje se može i poslije žetve dati opet 2 kg na 1 ar. Dakako, da na tlu, koje je obilno gnojeno stajskim gnojem ili kompostom, ne će trebati uzeti ni tolike količine umjetnih gnojiva. Od prve polovine mjeseca svibnja može se svakih 8—14 dana izdašno zalijevati i gnojivim otopinama. Pri tom se uzima na 10 litara vode najviše 10—20 grama umjetnih gnojiva.

Jagoda ima nekih osam vrsta i mnogo suvrsta. Za uzgoj u vrtu najvažnije su **vrtne jagode (Fragaria hybrida),** koje su postale ukrštavanjem (hybridacijom) različnih vrsta jagoda. Njihovi plodovi su znatno veći od plodova obične šumske jagode (Fragaria vesca), koja kod nas divlja raste. Uslijed težine plodova znadu se stabljike svinuti do zemlje, gdje se plodovi zamrljaju i gube na kakvoći. Da se to spriječi udešavaju se posebni stalci od pocinčane žice, ili se ispod plodova podmetne granje, slama ili drvena strugotina.

Njegovanje vrtnih usjeva ljeti

Tri su važne radnje oko njege vrtnih usjeva ljeti: okapanje, plijevljenje i zalijevanje.

Premda glavna obradba tla pada u doba potpunog mirovanja vegetacije, ljetno je okapanje svemu našem vrtnom bilju ne samo korisno, nego upravo potrebno. Okapanjem rahlimo mekotu t. j. onaj sloj tla, iz kojeg naše vrtno bilje crpi svoja hraniva. Ali okapanjem uništavamo i korov

Od kolike je važnosti uništavanje korova lako će pojmiti svatko, tko pogleda oveliku hrpu korova iza plijevljenja jedne jedine vrtne gredice. Korov kao i sve bilje crpi iz tla množinu biljnih hraniva, koja bi dobro došla korisnom vrtnom bilju. Već u tom je eto važan razlog, da suzbijamo korov, koji osim toga i zasjenjuje vrtno bilje, pa mu otimlje uzduh, svijetlo, toplinu i vlagu.

Često se korov ne da uništiti samim okapanjem, pa treba i plijeviti. Pri tome je važno da se korov iščupa iz zemlje zajedno sa korijenjem, a to ide najbolje poslije kiše ili izdašnog zalijevanja. Isplijevljeni korov ostavlja se koji čas izvrgnut sunčanoj pripeci, koja mu ubrzo uništi životnu snagu.

Korov treba uništavati, čim se ikoliko pojavi. Kod posve mladih usjeva, koje je korov prerastao, dešava se da nakon plijevljenja stradaju od sunčane žege, jer su se pod korovom priviknuli lakoj hladovini.

Nego i samo po sebi je okapanje ovršnog sloja tla od velike koristi svemu povrtnom bilju. Kroz okopanu površinu može u tlo obilnije ulaziti uzduh, čiji kisik je korijenju za rastenje isto tako potreban kao i nadzemnim, zelenim čestima biljke.

Okopano i razrahljeno tlo upija bolje toplinu sunčanih zraka, a u toplijem tlu vrši se brže rastvorba crničnih čestica i izlučivanje ugljične kiseline, koja se iz tla diže u uzduh, pa opet koristi biljkama, koje ju upijaju zelenim lišćem kao neophodno potrebitu plinovitu hranu.

Okapanjem nadalje regulišemo i vlagu u tlu. Kroz okopanu površinu ulazi u tlo lakše vlaga od oborina, dok vlaga iz tla teže ishlapljuje kroz okopanu nego li kroz neokopanu površinu. Kod nekojih vrsta tla brzo se i često stvara na površini okorina. Takova tla treba češće okapati, pa okapanjem razbiti okorinu, kad god se ona na površini načini. Poslije svakog izdašnijeg zalijevanja kao i poslije kiše, čim se tlo s površine ponešto osušilo, treba okopati, da se vlaga iz tla teže isparuje.

Tlo treba okopati čim smo usjeve pobrali. Taj posao ne valja odlagati. Tlo je pod usjevom u dobrom stanju, jer se nalazi u lakoj sjeni. Kad uklonimo usjeve, onda je tlo izvrženo sunčanoj žegi, pa se ubrzo stvori okorina sa svim svojim lošim posljedicama.

Okapanje i plijevljenje važni su ljetni poslovi oko njege vrtnog bilja. Bez savjesnog obavljanja tih poslova nema pravog uspjeha ni obzirom na količinu niti kakvoću.

U sušnom ljetu mnogo će svemu vrtnom bilju koristiti i zalijevanje. O tome govorimo u posebnom članku.

Povrćarstvo kao grana narodne privrede

Svakome je poznato, koliko važnu ulogu u prehrani ljudstva zauzima povrće. — Ali poznato je i to, da se toj i te kako važnoj grani narodne privrede premalo pažnje posvećuje.

Uzmimo najbližu okolicu naših većih gradova, pa pogledajmo malo tržišta povrća i bašće.

Tko to ima u rukama? U 99% slučajeva poduzetnici stranci, naročito Bugari. Strani poduzetnici u mnogo slučajeva neće ni da zaposluju naš domaći živalj, ni kao proste radnike, već takove dopremaju iz svojih država sa motivacijom, da naši neznaju raditi.

O ovome sam se lično uvjerio kod Inspekcije rada, preko koje su molili dozvolu uposlivanja svojih ljudi stranaca.

Ovakav poduzetnik radi samo par godina dok stekne novaca, pa zatim odlazi sa parama ili u svoju državu ili u mir.

Odemo li dalje od grada u naša lijepa i od prirode bogata sela, pa zavirimo u seljačke bašće. — Šta će nam se pokazati? Prazan prostor, još u ono vrijeme kada Bugar već poplavljuje pijacu sa raznim povrćem, koje prodaje za skupe pare iz svoje bašće, a u bašći našeg gospodara još je pusto.

Ako idemo i još dalje, šta zapravo uzgajaju naši seljaci u svojim bašćama? Najjednostavnije stvari! Salate, luka, mrkve, peršina, kupusa, krumpira i t. d. — Do ne-

davna nije se skoro znalo na selima za rajčicu, a ima kuća gdje se još ni danas ne zna za nju.

O prodaji povrća, o konzerviranju i spremanju nezna se upravo ništa. Moje je skromno uvjerenje, da je to glavni razlog, da se u našu čisto poljoprivrednu državu uveze godišnje za par milijuna dinara raznih povrtnih konzerva i inače spremljenog povrća.

Šta je uzrok tome, da naši gospodari toliko malo pažnje posvećuju baš toj grani narodne privrede, koja u napredniiim državama hrani na milijune svoga stanovništva domaćeg i stranog, a osim toga pritječe u takove države svake godine na milijune tuđeg novca za izvezene produkte, dok mi takove milijune izdajemo i produkte uvažamo.

Ja držim, da je tome glavni uzrok premalo poznavanje te grane narodne privrede t. j. vrtlarstva i neznanje rada i organizacije.

Za dokaz tome pozivam se na moju predniju tvrdnju, u kojoj navadam, kako baš u toj grani imademo najveći priljev stranaca kao što smo ih prije rata imali u privatno-gospodarskom činovništvu na veleposjedima.

Čudno, da je baš prema vrtlarstvu toliko nepristupačan naš gospodar i ako bi mu to moralo biti glavno uzdanje za pomoć k prehrani.

U zimi, kad nema vani nigdje ništa, moralo bi se naći u svakoj seljačkoj konobi, podrumu, komori, svježe spremljenog raznog povrća, te na razne načine ukuhanog i konzerviranog. U rano proljeće, kad su zalihe hrane pri kraju ili možda već posvema iscrpljene, dolazi prvo povrće sa zimskih leja i staklenika. Kakva je to slast kad čovjek u zimi uz pečenku imade glavicu salate. U rano proljeće kad iza graha, kisela kupusa i slično dođe rani grašak, kelj, špinat, krastavci i t. d., to je veselje za svakoga.

Sve to mogao bi svatko imati, a naročito onaj koji imade malo zemlje, jer ju sa povrćem najbolje iskorišćuje. Sa uzgojem povrća ima sigurnu mogućnost, da digne 2—3 priroda sa jedne gredice. U nekim slučajevima dapače i četiri.

Da, to može svatko samo treba znati i treba htjeti.

Imade li načina, da bi se tome u dogledno vrijeme moglo pomoći i da se ta grana naše narodne privrede pridigne na onaj stepen, na kome bi morala u našoj državi da bude?

Imade i to sigurni način. Temelj je tu. Svaki ma i najslabiji gospodar imade zemlje, makar malo. Imade radne snage. Dakle, ima sve, samo mu manjka jedno, a to je — znanje. Treba mu dati mogućnosti, da nauči ono, što mu za povrćarstvo treba znati.

Za prvi početak trebalo bi, barem iz svakog sela po jednoga, osposobiti za uzgoj povrća, kao i za čuvanje i konzerviranje, a drugi bi ga slijedili. Narod voli nasljedovati primjer.

Zamalo, pa će se početi izrađivati osnove budgeta države i samoupravnih tijela, pa bi trebalo predvidjeti osnivanje oblasnih vrtlarskih škola, u kojima bi seljački sinovi obavezno morali učiti napredno vrtlarstvo.

Takove škole trebalo bi staviti više na praktičnu bazu, no naravno da se nipošto ne misli ispustiti teoriju, jer je ona i te kako potrebna.

U osnivanju ovakovih škola morala bi uzeti jakog učešća država i sve samoupravne vlasti, imajući u vidu ekonomsko osiromašenje našega naroda utjecajem nerodnih godina, elementarnih nepogoda i raznih drugih okolnosti.

Ova grana privrede dok ju narod upozna pobliže i zavoli, najprije će ojačati one ekonomski najslabije, a time naravno i cjelinu.

Adam Talan, ekonom. referent, Osijek.

Konzerviranje voćnih sokova filtrovanjem

Konzervirati voćni sok znači sačuvati ga do kasnije trošnje tako, da mu se ne promijeni ni slatkoća, ni miris, niti boja. Ali to ide vrlo teško, jer se svaki voćni sok na zraku brzo mijenja, pa već za nekoliko dana postane od slatkog i bistrog soka neka mutna, reska tekućina, koja se konačno pretvori bilo u voćno vino, bilo u ocat ili pak u neku neugodno vonjajuću mutnu tekućinu, za koju ne bi čovjek ni pomislio, da je postala od slatkog i prijatnog voćnoga soka.

Ovu promjenu voćnog soka uzrokuju sićušne i prostim okom nevidljive sladorne i druge različne gljivice, kojih ima na tlu i na kožuricama voća a i u uzduhu. One dakle dođu u svaki voćni sok; njihovim utjecajem pretvara se slador u alkohol, a ovaj u raznovrsne kiseline već prema tome kakove su te gljivice i pod kakovim su okolnostima mogle da vrše svoj razorni posao.

Sve te gljivice možemo mi spriječiti u njihovom djelovanju bilo visokom toplinom, bilo pak niskom studeni. Toplina ih oslabi i konačno ubija. Zagrijemo li voćni sok na kojih 70—80 stupanja Cels. ubit ćemo u njemu sve gljivice. Ako takav (sterilizovani) voćni sok držimo u dobro začepljenoj boci, ne će u nj moći ni odkud doći nove gljivice i sok će ostati sladak sve do trošnje. Ali to nije ipak isti onaj sok, kakav smo istještili iz voća. Visokom toplinom koješta se u tom soku promijenilo, a naročito miris, koji nas mnogo podsjeća na miris prženog šećera (karamel). Od visoke topline strada i boja soka, a i važne tvari kao vitamini, bjelančevine i dr.

Niska studen ne ubija gljivica, ali bez primjerene topline nema u njima nikakove životne snage, pa one miruju. Dokle god dakle voćni sok držimo u niskoj studeni (u ledenici ili u hladioniku), ne će se on mijenjati. Ali čim se taj sok ikoliko zagrije, vratit će se gljivicama prvašnja životna snaga, a sok će se naskoro promijeniti.

Tek nedavno pronaden je jedan posve novi način konzerviranja voćnih sokova, a taj se sastoji u tome, da se sok f i l t r i r a t. j. procijedi kroz naročito udešenu spravu, u kojoj se sok protiskuje kroz tako gusti filtar, da kroza nj ne mogu proći niti najsitnije gljivice niti njihove truske. Tekućina dakle, koja prođe kroz takav filtar, ne sadrži nikakovih uzročnika vrijenja (gljivica). pa ako se drži u zatvorenoj boci, ostaje sve do trošnje nepromijenjena.

Ovakove filtre proizvodi poznata tvrtka Seitz, a nema sumnje, da ti filtri znače temeljitu promjenu u načinu konzerviranja voćnih sokova. Dakako, ovi su filtri danas još dosta skupi tako, da se ne bi isplatilo pojedinom malom gospodaru, da ih nabavi. Ali ako se udruži više gospodara, ne će biti teško, da se zajednički nabavi čitav uredaj, koji bi mogao filtrirati voćne sokove mnogih gospodara.

Mi ovaj način konzerviranja voćnih sokova iznosimo u želji, da potaknemo misao o savremenom iskorišćavanju našeg voća. Danas ima i kod nas mnogo ljudi, koji ne piju alkoholnih pića, ali tim radije piju

bezalkoholne voćne sokove. Filtrovanjem konzervirani voćni sokovi vrijedniji su od sokova, koji su dobiveni kuhanjem, jer oni sadrže nepromijenjene vitamine, za koje je dokazano, da su po čovjekovo zdravlje od goleme važnost. Takovi voćni sokovi već se proizvode u naprednom inostranstvu, pa zašto da ih i mi ne proizvodimo kad kod nas rodi obilje slasna voća.

Ing. Georgije Kodinetz:

Jedan opasni neprijatelj voćaka

(Jabučna pipa — Anthonomus pomorum.

Mnoge bolesti i štetnici uništavaju veliki dio priroda voćaka, a borba proti njima je važna zadaća voćarstva.

Progovorit ćemo u par redaka o jednom štetniku, koji već redom drugu godnu nanaša štete u našim voćnjacima, a to je jabučna pipa (Anthonomus pomorum) (vidi sliku). Taj mali neprijatelj voća, tamno smeđe boje sa svijetlom prugom na zadku, pojavljuje se u proljeće i smjestivši se na granama voćaka jede mlade pupove. Najviše napada jabuke, a zatim kruške. Prije cvatnje ženka probuši cvjetni pup, položi u njega svoje jaje, iz kojeg se nakon desetak dana izvali žućkasto-bijela ličinka, koja pojede nutrinu cvijeta. Nerascvali cvijet potamni i osuši se. Nakon 14 dana ličinka se zakukulji i iz kukuljice izlazi dozrela pipa.

Pipa prezimljuje u pukotinama kore, pod mahovinom na stablu, ili u zemlji oko stabla.

Borba sa tim štetnikom od osobite je važnosti, jer se on kod nas već drugu godinu pojavljuje u velikim količinama i ako na to ne skrenemo pažnju, širiti će se iz godine u godinu sve više i više, te će nam nanositi goleme štete.

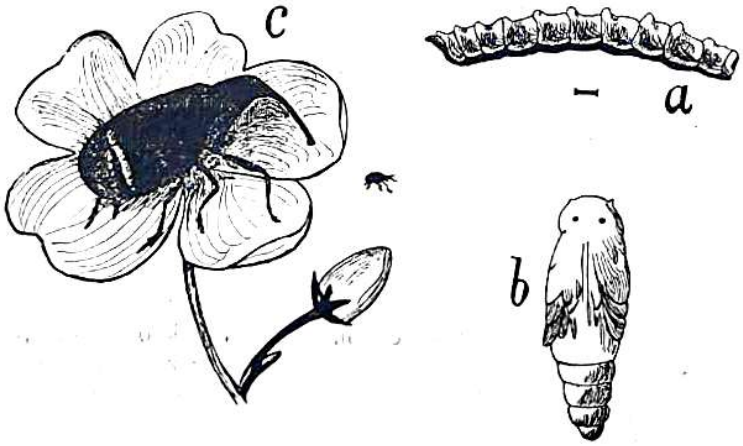

Jabučna pipa. a) ličinka, b) kukuljica, c) kornjaš.

Sam način života ovog neprijatelja pokazuje nam put za njegovo tamanjenje. Najglavnija je zadaća predusresti pojavljivanje u proljeće, što ćemo postići time, da još od rane jeseni uništimo na stablu skrovišta, potrebna mu za zimovanje. Moramo dakle posvetiti osobitu brigu čišćenju stabala u jeseni i rano u proljeće, uklanjajuć staru koru, mahovinu, lišajeve i t. d., čime uništavamo zimska legla kukaca.

Zatim se preporučuje u jeseni prekopati zemlju oko stabla, jer se time utamanjuje mnogo kukaca, koji su si spremili zimovanje pod zemljom. U borbi protiv jabučne pipe pokazalo se dobrim i omotavanje stabala sa zaštitnim prstenjem od papira, koji je namazan specijalnim ljepilom ili katranom pomješanim sa smolom.

U proljeće, kada se pipa nakon zimskog mirovanja po stablu diže do krošnje, ovaj ljepljivi papir sprečava njen put gore, i tu se pipa tamani.

Osobito dobro sredstvo sastoji se u omotavanju stabala još u augustu mjesecu sa prstenjem spletenim od slame, starih vreća ili papira u širini od 10 do 15 cm. koje treba da se smota tako, da ima što više nabora i neravnosti.

Jabučna se pipa rado zavuče u te nabore na zimovanje, i ako to prstenje kasno u jesen skinemo, uništit ćemo mnogo tih štetnika.

Preporuča se isto i špricanje stabala u jeseni, jer se i time donekle sprečava širenje pipe.

U proljeće, ako je to moguće, savjetuje se sakupljati osušeno cvijeće sa ličinkama i spaljivati, a isto tako više puta stabla protresti, jer pipa lahko pada na zemlju, gdje ju možemo utamaniti ili spriječiti spomenutim prstenjem navaljivanje na krošnju.

I ako je borba sa tim neprijateljem voćaka dosta teška, moramo je ipak provesti, da sačuvamo voće od štete, a boreći se protiv tog štetnika, posvetivši voćki pažnju i potrebnu njegu, možemo očekivati da ćemo ujedno spriječiti i mnoge druge bolesti i štetnike.

Razno iz vrtlarstva

Zalijevanje svega vrtnog bilja, osobito povrća od velike je sada važnosti. Pri tom treba paziti, da ne zalijevamo premalo, samo s površine, jer od toga je slaba korist. Izdašno zalijevanje koristit će napose svemu zeljnatomu povrću, špargi i jagodama.

Bez dovoljno vode ne može ni biti valjanog priroda. Zalijeva se kantama za zalijevanje, ali gdje je to moguće, najbolje da se zalijeva štrcaljkama ili pak izravno iz vodovoda pomoću cjevine. Napredni gospodarski narodi zalijevaju već i poljske, ratarske usjeve. Kud i kamo važnije je zalijevati povrtelne usjeve, koji na brzo rastenje i stvaranje sočnih plodova i lišća troše velike količine vode.

Naftalin kao sredstvo protiv crvene grinje (Rote Spinne, Tetranychus telarius.) Crvena grinja veoma je neugodan štetočinja na raznovrsnom vrtnom bilju, a osobito u zatvorenim staklenicima, klijalištima i na biljkama lončanicama. U zatvorenim staklenicima posipa se naftalin po tlu (na svakih 10 kvadr. metara površine oko ½ kg naftalina.) Staklenik se po tom drži zatvoren, i dosta vlažan, dan i pol. Nakon 14 dana ovaj se postupak ponovi. Isparine naftalina pomiješane sa vodenim parama unište crvenu grinju i mnoge druge sićušne štetočince (thryps.) Proti ovim štetočincima uspješno djeluje naftalin i na biljkama lončanicama. Ne možemo li biljku staviti u zatvoreni staklenik, posipamo nešto malo naftalina na zemlju u cvjetnom loncu. Za pojedinu biljku dosta je jedan ili dvaput uzeti toliko naftalina, koliko se može medu prstima zagrabiti. Zalijevanjem se naftalin rastopi i dođe u zemlju i oko korijenja, gdje ubitačno djeluje na raznovrsne štetočince. Na povrtne biljke i plodove naftalin ne utječe štetno, a ni kod biljaka lončanica nismo primjetili nikakovih loših posljedica.

Jagur ili španjolski (španski) zmijak (Scorzonera hispanica, Scharzwurzel) vrlo je tečno korijenasto povrće, po okusu slično špargi, zbog čega ga mnogi zovu »zimskom špargom«. Može se sijati u srpnju i kolovozu. Do zime se razviju biljke toliko, da mogu sigurno prezimiti. Za trošnju dospiju tek koncem slijedećeg ljeta, ali već i u svibnju, lipnju. Može se sijati i u rano proljeće, da za trošnju dospije iste jeseni. — Uspijeva u svakom snažnom, ali ne svježe pognojenom tlu, koje je razrahljeno barem na dubljinu od 25—30 cm. — Češće okapanje i plijevljenje a prema potrebi i zalijevanje jest njega, koju jagur zahtijeva.

Presađene voćke neka ne donose plod iste godine, u kojoj su presađene. Presadenje osjetljivo poremećuje redoviti tok života voćke, pa ona treba da potroši dosta snage u to, da se na novom svome mjestu valjano ukorijeni i nadoknadi prirezane česti. Ali upravo presađene voćke obično lijepo cvatu

pa i zametnu plod. Često one taj plod ne mogu da dohrane, jer im ne dostaje snage. Time se voćka bez potrebe slabi, smeta se njeno ojačanje i prikupljanje pričuvnih tvari za dogodišnji rod. Mnogi iskusni voćari preporučaju stoga, da se zametnuti plodovi prve godine nakon presadenja pootkidaju ili barem vrlo prorijede. Ovim štedimo snagu voćke, koja će nam tu pažnju naplatiti snažnim i obilnim rodom u budućnosti.

Azaleje propadaju u sobama ponajviše radi loše i pogrješne njege nakon cvatnje. Nakon cvatnje treba azaleje zalijevati isto tako kao i prije cvatnje, a osim toga treba ih držati na svijetlome mjestu u sobi, koja neka nije suviše topla. Koncem svibnja ili početkom lipnja treba ih iznijeti na otvoreni uzduh, staviti ih u blagu laku polusjenu, nakon što im prije toga prirežemo pojedine grane krošnjice, kojoj tim prirezivanjem dajemo lijep oblik. Kad azaleja počne ponovno izbijati mladice, možemo ju presaditi, ako joj je cvijetni lonac postao nešto pretijesan. Zemlja za presadenje neka je smjesa od nejednakih dijelova vrijesnjače, lisnjače i kompostirane zemlje iz klijališta, čemu se doda i nešto izapranog sitnog riječnog pijeska. Azaleje, koje nismo presadivali, treba da pognojimo. Od lipnja do kolovoza treba svakih 14 dana zalijevati gnojivom otopinom rožnog brašna ili drugog kojeg gnojiva za sobno cvijeće ili pak razrijedenom otopinom govedeg gnoja.

Od mjeseca kolovoza stavljamo azaleje na sunčano mjesto i tu ih cvjetnim loncima utisnemo u zemlju, ali tako da rupica na dnu lonca ostane nezačepljena, kako se ne bi suvišna voda nakupljala oko korijenja.. Kad nastupe hladnije noći, koncem rujna ili u listopadu, unesemo Azaleje u zatvorenu, svijetlu i hladnu prostoriju, kasnije (u prosincu) u topliju neloženu pa onda i u loženu sobu, a kad se rascvjetaju, premjestimo ih opet u neloženu sobu, da im cvat što dulje traje.

Odgovori na pitanja

G. I. H-z, Zagreb. Radikalno sredstvo za uništavanje mravi u vrtu bilo bi, da im u mravinjak ulijemo 2—3 žličice kakove tekućine, čiji plinovi djeluju na mrave otrovno, na pr. sumpornog ugljika, gasolina ili slič. Ali ovi plinovi mogu da oštete i same biljke. Jednako dobro djeluje, ako mravinjak polijemo emulzijom od petroleja i vode, ili pak vrelom lugšijom. Da uništimo i odstranimo mrave sa voćaka, ruža itd. preporučaju štrcanje otopinom duhanskog ekstrakta pomiješanom sa mekim kalij. sapunom.

G. S. K—ć, V. Grdevac. — Ošišati mrkvu t. j. odrezati joj za vrijeme vegetacije nadzemnu zelen, ne bi nikako valjalo, jer i mrkva treba svoje zeleno lišće, bez kojeg ne može probavljati hraniva, što ih sićušnim korijenčićima upija iz zemlje. Bez lišća dakle ne bi se glavni korijen debljao. Kad je korijen već dostigao željenu debljinu, onda pred zimu prirežemo nadzemnu zelen bilo da mrkvu ostavljamo preko zime u samom vrtu, bilo pak da ju spremamo u podrum.

Gđa Lj. V-š, Kuzminec. — Mangold — blitva upotrebljava se kao tečno varivo i to tako, da se lišće prireduje poput špinata, a debele lisne peteljke kuhaju se u slanoj vodi, oguli im se kožica, a onda se začinjaju slično kao šparga ili cvjetača. Lišće mangolda priredeno poput špinata, nadomješćuje špinat u ono doba godine, kad obični špinat nije dosta tečan.

G. D. M—ć, D. Miholjac. — Ono, što je na pojedinom trsu pozeblo, ne da se nikako više spasiti t. j. privesti k životu. Za obnovu loze treba upotrebiti ono nekoliko mladica, koje su na nekojim trsovima potjerale, kao i izdanke iz korijena. Od ovih izdanaka ostaviti svakom trsu po par, a ostale do korijena izrezati. Kad se osvjedočite, da se je pozebli dio čokota osušio, treba ga odrezati. Ako je korijenje ostalo zdravo, imat ćete za par godina opet dobre trsove, uzgojene iz korijena. Ako su trsovi bili cijepljeni na američkoj podlozi, trebat će ponovno cijepiti svaki onaj trs, koji je pozebao ispod cijepljenog mjesta. Nešto boljeg tu se nažalost ne da ni učiniti.

Kod pozeblih oraha ne će se također moći ništa drugo učiniti, nego otpiliti pozeble grane i pričekati, što će biti od onih grana, na kojima je ipak nešto lišća izbilo.

G. E. F—ć, Krasica. — Mravi su na mnogom povrću vrlo dosadni, ali obično oni sami ne čine toliko štete koliko im se pripisuje. Na povrće kao i na drugo raznovrsno bilje dolaze oni radi sićušnih lisnih ušenaca, koji izlučuju na svom zatku slatki neki sok. Taj sok mravi jedu i to ih mami na povrće. Šteta obično sastoji u tom, što ušenci onda življe sišu sokove iz biljke i time ju uništavaju. Proti mravima na povrću bit će dakle najkorisnije ono sredstvo koje će uništiti odnosno odstraniti ušence, a to je »Holfidal« koji se dobije kod »Jugefa« k. d. Zagreb, Gajeva ul. 32.

Gosp. G. H., N. Gradac. — Sirovina za preradu opiuma dobiva se tako, da se mlade, zelene makove glavice oštrim nožem zarežu, a to se čini obično pred večer. Sok, koji iz zarezanih glavica iscuri, na zraku se ponešto zgusti, pa se onda ujutru ostruže. Prikupljeni zgusnuti sok mijesi se među prstima u grudice. Točniji postupak donijet ćemo naknadno.

Gđa J. D—ć, Peteranec. — Crvići, koji Vam uništavaju rasad kupusa, kelja i slič. povrća, jesu vjerojatno ličinke muhe kupusarice (Anthomya brassicae.) Muha se vida u proljeće oko ovog povrća, u koje snese jajašca. Ličinke se izvale za desetak dana, a do zakukuljenja narastu oko 9 mm duge. Čine veliku štetu na stabljikama, lisnim peteljkama a i na korijenju. Uništavamo ih tako, da jako zaražene biljke sažežemo. Duboko prekapanje tla i puštanje kokoši da po prekopanom tlu čeprkaju, vrijedi također.

G. I. M—ć, Oklaj, Dalmacija. — Navrtanje (kalamljenje) američke loze najbolje se obavlja za rosnog jutra ili tople večeri. O podnevnoj žegi ne preporuča se navrtati, jer se tada rezotine na podlozi i plemki suviše lako suše, pa se navrtanje teško sraščuje.

Suncokret je korisna biljka. Iz njezinih sjemenaka može se tještiti ulje, a sjemenke su i dobra prihrana za živad. O tještenju ulja iz suncokreta donijet ćemo naputak u slijedećem broju lista.

VELIKA KORIST OD POVRTLARSTVA U JUŽNOJ SRBIJI.

(Dopis).

Ova istina privukla je mnoge vrtlare ili poljoprivrednike, koji su se bacili na povrtlarstvo, da u Južnoj Srbiji kupe zemlju, a mnogi se obraćaju Glavnoj Poljoprivrednoj Zadruzi u Skoplju i traže obaveštenja o toj kupovini imanja. Razume se, ovo je teško vršiti preko pisama, jedino što čovek može da se obavesti gde ima zemlje i pošto je. Zato je najbolje ova pitanja rešavati na lice mesta i tu se upoznati sa gospodarskim prilikama ove pokrajine.

Kako je poznato, povrtlarstvom najbolje se isplati baviti se pored većih gradova ili bar blizu željezničkih stanica radi lakšeg unovčivanja proizvoda. Tu su zemljišta dosta skupa. Dok se imanja za duvan, opium, pamuk, sezam, pirinač mogu kupiti od 2—10.000 dinara hektar, opet da li su imanja bliže ili dalje od gradova, dotle ona pored gradova za povrtlarstvo, gde ima vode, plaćaju se 30—70—100 i 300.000 dinara hektar.

Razume se, ovo poslednje do gradova, tako reći na periferiji, do neke vode.

Domorodac dosta proizvodi povrće, radi ga dosta dobro, ali malo ranog, ma da i ono dobro unovčuje. Ranim proizvodenjem povrća bavi se mali broj vrtlara, poljoprivrednika, i to većinom došljaka iz krajeva preko Save i Dunava. Sama okolina Skoplja ima samo tri dobra vrtlara koji proizvode rano povrće, i odlično prolaze. Ali ipak to nije ono što može da se uradi.

Jedan od njih odavno prodaje kupus za Niš, Beograd itd. Počeo je rani kupus da prodaje po 10, a danas po 7 dinara kg. Sa ranom paprikom, paradajsom, krompirom zaraduju se silne pare, i ako, ponavljamo, ima još u njihovom radu dosta nedostataka i slabo se koriste modernom tehnikom u ovom pogledu. Zato je šteta da dobri i spremni vrtlari ne dolaze u ove krajeve, koji su, sa svojim klimatom, odlični za rano povrtlarstvo. Bilo bi čak dobro da se nekoliko njih organizuju u povrtlarsku zadrugu, zajednički kupe zemlju, jer je sigurno da bi ih Ministarstvo Poljoprivrede u tome obilato pomoglo a i sam Savez.

Glavna Poljoprivredna Zadruga u Skoplju spremna je davati interesentima obaveštenja po ovom i ostalim pitanjima, ali bi im preporučila da iskoriste ovogodišnju privrednu izložbu, koja će se u Skoplju održati od 8. do 16. septembra i dodu da se upoznaju sa gospodarskim prilikama na Jugu. Istina je, najbolje će to sada uraditi, kada je sve u vegetaciji i kada bi se upoznali sa nedostatcima sadanjeg rada u ovdašnjem baštovanluku.

Redakcija 8. broja zaključuje se 28. VIII. 1929.

Izdavač i odgovorni urednik: **Stjepan Pirnat, prof., Zagreb, Ciglana 24.** — Tiskara: **»Merkantile« (Gj. Jutriša i drugovi), Zagreb, Ilica 35.**

REDOVNI • PRILOG • „UZORNOG • VRTLARA“ •

UZORNI GOSPODAR

ZA • SVE • GRANE • POLJOPRIVREDE • I • KUĆANSTVO (DOMAĆINSTVO).

»Uzornog Vrtlara god. VII. Zagreb, lipanj (juni) srpanj (juli) 1929. Prilog broj 6 i 7.

Stroj za presađivanje žitarica

U starijim godištima našeg lista već je bilo govora o vrtlarskom načinu proizvodnje žita. Bilo je naime ljudi, koji su pokusima dokazali, da se žitne biljke znatno

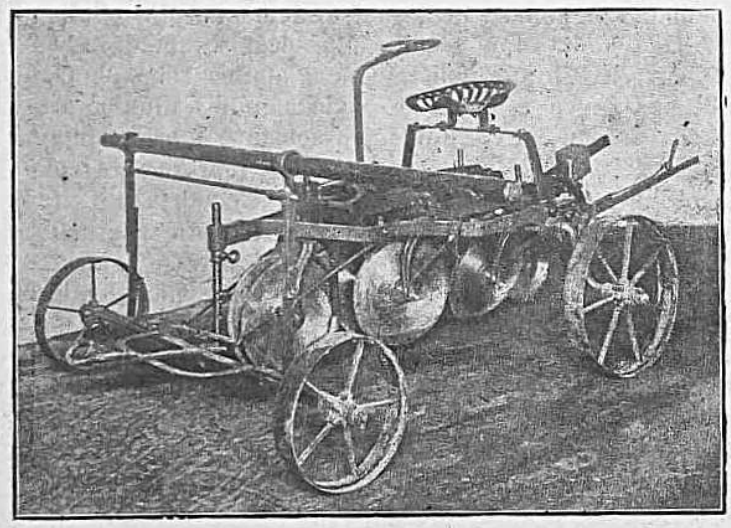

Stroj za presadivanje žitarica, sistem »Denstädt«.

bolje razviju, ako ih poput raznovrsnog vrtnog bilja ne samo zasijemo, nego male sjemenjačice presađujemo, kako bi im se što bolje razvilo korijenje, a po tom i nadzemno zelenje. Ovakove jače žitne biljke razviju više vlati i više klasova, pa po tome donose i znatno veći prirod u zrnu i u slami. Prvi, koji je utvrdio tu činjenicu, bio je, god. 1908., ruski posjednik, dvorski savjetnik Demčinsky, koji je upozorio na starodrevni način proizvodnje riže u Kitaju. Kitajci siju rižu zrno po zrno, a mlade biljke sjemenjačice presađuju, pri čemu ih za koji centimetar dublje usade. Time oni postizavaju, da se biljke snažno ukorijene i razbusaju, a onda izbiju više (30—40) vlati i klasova. Kitajci su se tome načinu domislili od nevolje, jer zbog velike napučenosti imaju razmjerno premalo obradive zemlje.

Prema ovoj starodrevnoj kitajskoj metodi pokušao je Demčinsky u Rusiji, da na sličan način proizvada žito. Pokusi su mu uspjeli iznad svakog očekivanja, pa je on ubrzo našao mnogo oduševljenih pristaša.

Ali, kad su se počeli sračunavati svi troškovi oko ovakovog načina proizvodnje žitarica, uvidilo se, da gospodar ne bi našao svoj račun, sve da mu jutro pšenice donese i trostruki prirod. I zato se ovaj način nije mogao primijeniti u gospodarskoj praksi.

Pokusi sa proizvodnjom žita na vrtlarski način provadani su i kod nas, pa u tom ima naročitih zasluga direktor poljoprivredne škole K. Popović.

I ako je cijela akcija do nedavna izgledala bez praktične važnosti, u naprednom je svijetu ona ipak urodila mnogim korisnim rezultatima za praksu. Tako se posljednjih decenija znatno proširilo okapanje žitarica naročito konstruiranim strojevima. Mi se čudimo, da su žetveni prinosi naprednog inostranstva više nego dvaput veći od naših, ali ne pomišljamo na to, da napredno inostranstvo u svojoj poljoprivredi primjenjuje sve tekovine gospodarske nauke, pa uz naprednu obradbu tla obilno upotrebljava umjetna gnojiva, sije najbolje sjeme, njeguje usjeve i t. d.

No najnoviji dokaz savremenog napretka gospodarske prakse inostranstva jest novi stroj za presadivanje žitarica, sistem »Denstädt«. Zapravo se tu i ne misli na onakvo presadivanje, kako se to rukom radi. Biljke se tek nešto dublje utisnu u zemlju, pa se time prisile da razviju više korijenja.

Rad stroja je u glavnom slijedeći: Žito je posijano sijaćim strojem u redove. Točno po tim redovima prolazi pet pari ocjelnih kotura. Prvi par kotura zareže zemlju ovjesno s obe strane biljaka kojih 12 cm duboko. Iza toga dolazi drugi par kotura, koji su smješteni koso,

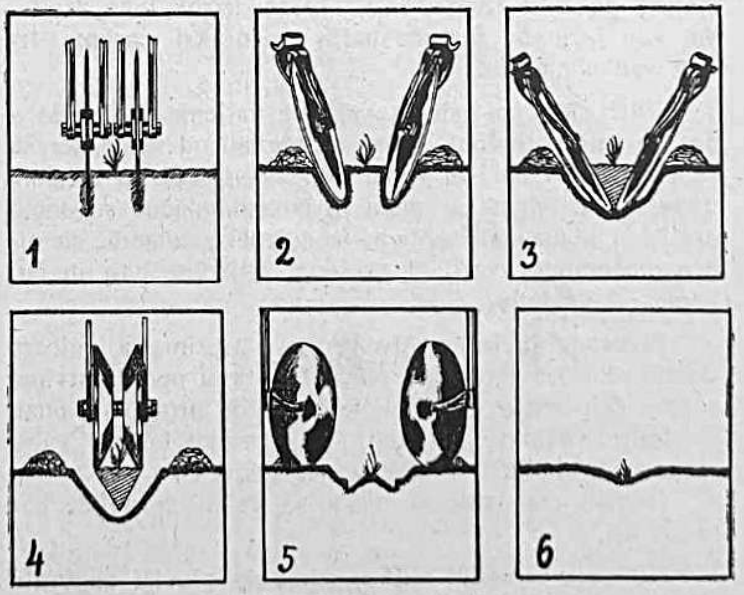

Radnja pojedinog para kotura.

pa produbu i prošire spomenute zareze izbacivši iz njih nešto zemlje na površinu. Potom dolazi treći par kotura, koji su medu sobom smješteni još više koso, te upot-

pune rad drugog para tako, da prosjek zemlje, na kojoj su biljke, poprimi skoro oblik trokuta. Četvrti par graden je nešto drukčije, a njegov rad stoji u tome, da on pojedine biljke pritisne ponešto u zemlju. Peti par razrahli zemlju i zatrpa jarke s obe strane biljaka. Kako se vidi na priloženoj slici, biljke su utisnute nešto dublje u razrahljenu zemlju i time je svrha postignuta, jer će biljke nabrzo razviti korijenje na onom dijelu stabljike, koja je prekrita zemljom.

Denstädtov stroj je dakle jedna senzacija u jednomjernom razvitku gospodarskog napretka. Mnogi od njeg očekuju čitav preokret u gospodarskom životu na zemlji. Jednostavna konstrukcija ovog stroja još će se dakako i usavršiti, a pokaže li se on u punoj mjeri upotrebljiv i za seljačkog i svakog malog gospodara, tada nema sumnje da upravo izum toga stroja obilježuje prekretnicu između dosadanje ekstenzivne i buduće intenzivne proizvodnje žita.

Neprilike i poteškoće kod uzgoja pilića

Ova je godina vrlo nepovoljna za uzgoj pilića. Kasno i hladno proljeće omelo je rano nasađivanje, jer su se kokoši raskvocale većinom tek svršetkom mjeseca aprila, a kod sjedenja su bile nervozne. Postotak izvaljenih pilića bio je vrlo malen, jer je većina jaja bila neoplođena, pogotovo kod onih pasmina, koje su kod nas još slabo aklimatizirane, (Wyandotte, Langshan i dr.). Kasnije nekoliko naglih kiša, uz inače lijepo vrijeme, odneslo nam također dosta pilića, tako da svuda sada čujemo, da će u ovoj godini biti »piličja kriza«.

Da nastojimo očuvati ono, što nam je ostalo, moramo obratiti pažnju na to, kako bi se riješili mnogih neprilika kod odgoja pilića, a to su većim dijelom različite bolesti, koje se razvijaju uslijed nahlade, nečistoće i nedovoljne hranidbe.

Ove godine čujemo od mnogih peradara, da oko 30% njihovih pilića ugibaju od proljeva (griže) i to u samom početku života. Kao direktni uzrok toga proljeva, koji je inače zarazne naravi, u praksi moramo držati *nahladu* pilića.

Pilići, koji su bili za vrijeme valjenja i kasnije 8 do 10 dana u toplom, nijesu stradavali od griže, jer su se oduprli toj bolesti. Pilići koji su spavali na mrzlom podu, ili su bili na propuhu ili pokisli, obično su dobili proljev i u masama ugibali. Iz gornjega se vidi, da piliće možemo očuvati od proljeva najbolje, ako ih čuvamo od nahlade.

Sigurnog lijeka protiv proljeva ne ima a ugibaju obično skoro svi oboljeli pilići. U nekim peradarstvima postoji čak običaj, da oboljele piliće od proljeva odmah tamane. Svakako i tu kao i kod svake bolesti valja preporučiti: bolje predusresti nego liječiti.

Odmah iza valjenja može se desiti da piliće napadnu uši.

Uši se u množini nalaze samo na glavi i na vratu pileta, stoga ih je i dosta lako tamaniti, a najsigurnije sredstvo je obična svinjska mast. Mašću se namaže tjeme ili gornji dio vrata pileta i za jedan dan nestane ušiju. Sa mašću se preporuča mazati i ispod krila kvočke. Poslije valjenja treba kvočku poprašiti sa »buhačem«, koji je poznat kao najbolje sredstvo za sprečavanje ušljivosti ne samo kod nas nego i u inostranstvu, te ju pustiti neka se otrese i kupa u pijesku. Ne radimo li ništa protiv ušiju, nazaduju nam pilići u rastu, kržljave a u više slučajeva i ugibaju.

Najviše moramo posvetiti brige i pažnje onim pilićima, koji još nijesu opernatili, jer u to doba pilići najjače pate od nahlada i kiše. U tom pogledu osobite brige imademo sa plymouth pilićima jer oni znadu biti skoro sasma goli izmedju 3 do 6 tjedna starosti. Do 2 mjeseca starosti pilićima prijeti velika opasnost od različitih gljista, koje parazitiraju u probavnim organima a najčešće u dušniku. Crvići u dušniku prouzrokuju t. zv. »zijevanje« pilića. Bolesni pilići postanu mlitavi, često zatvaraju oči te zijevaju, pri čemu ispruže vrat i tresu sa glavom. Brzo slabe, dobivaju proljev i ugibaju. Crvići se zovu *Syngamus trachealis* a veliki su do 20 mm. Crvići su napunjeni jajašcima u različitim stadijima razvitka. Sazrela jajašca pile ispljuva. Iz tih se jajašaca, uz toplo i vlažno vrijeme, pojavljuju mladi crvići koji sa hranom i vodom dospiju piletu u jednjak a odavde u dušnik. Ta bolest se sprečava davanjem čiste hrane, uništavanjem blatnih mlaka u blizini kokošinjca a u osobito okuženim mjestima i prekopavanjem čitave površine ispusta i posipavanjem vapnom. Kao lijek se preporuča još i prašak »Areca« (nuces Arecae) i to jedan gram na grlo u vlažnoj hrani, a dobije se u svakoj apoteci po receptu veterinara. Ako je pile već oboljelo na zijevanju, najbolje je crviće izvaditi iz dušnika sa kokošjim perom. Glava pileta se sa lijevom rukom ispruži a sa desnom rukom pomoću kokošjeg pera vade se crvići. Kokošje pero se namoči u glicerin u koji se doda par kapi jodtinkture. Na to se uturi pero u dušnik (otvor na stražnjem dijelu jezika) — ne u jednjak! Tamo se okrene par puta te se izvadi. Na peru ćemo vidjeti crviće u obliku krvavih niti.

Od napadaja različitih kožnih bolesti u kasnijoj dobi jedino se možemo braniti čistoćom: čestim pranjem posude u kojoj se daje vode pilićima, davanjem vlažne hrane i mlijeka u manjim količinama da se nebi ta hrana zakisala. Osim toga se preporuča vodi dodavati nešto zelene galice ili metilenskoga modrila. U slučaju pojave tih bolesti valja odvojiti zdrave životinjice od bolesnih, a ne obratno, kako se običava činiti. Ispražnjenu prostoriju temeljito raskužiti i okrečiti sa vapnenim mlijekom, u koje nalijemo 2 do 3 žlice (velike) kreolina.

U svakom slučaju kod odgoja pilića valja pamtiti da se nijedna bolest lako ne obara na jake, živahne i proždrljive životinjice.

Bolest uništuje samo one piliće koji su već jednom nastradali nepažnjom gajača, t. j. koji su se već jednom nahladili; onda piliće, koji spavaju u zamazanim i nečistim prostorijama, a jedu iz zamazane posude; napokon one piliće, koji uslijed slabe i jednostrane hrane slabo napreduju.

Ing. N. Zdanovsky, Božjakovina.

DUŽNICI! PODMIRITE SVOJU DUGOVINU BEZ PONOVNE OPOMENE. TIME ĆETE SI UŠTEDITI SUVIŠNE TROŠKOVE I NEUGODNOSTI.

Iz podrumarstva

(Agr. I. Kaludjerović.)

Pametan i praktičan vinar, krčmar, mehandžija, kao i svaki drugi čovjek, koji po malo pića za kuću sprema, mora da pripremi potrebno posude za to. Naravno, svaki ima bačvu za vino, ali nije sigurno, da je ona čista, pa da se u njoj može sačuvati vino. Za to treba kako u malom, tako i na većem gospodarstvu, skrenuti ozbiljnu pažnju čistoći bačava i ostalog vinskog posuda. Naročito treba pripaziti na one bačve, koje se u trgovini kupuju kao već upotrebljavane, poglavito ako je u njima bila kakva druga tekućina, koja se ne slaže s vinom. Vinar mora biti pažljiv do sitnica, jer je vino tako osjetljivo i privlačno piće, da se i najmanja greška štetno odazove. Vinsko posude dijeli se na: novo-neupotrebljeno, staro-zdravo, i najzad na bolesno-zaraženo, a ovo je najopasnije.

1. Nove bačve nije teško prirediti za vino. Takve bačve treba tek osloboditi od tvari kojih ima u čistom hrastovom drvetu, a te su tvari; tanin, kvercin, kvarcentin i razne soli. Kad se ove sastojine ne bi iz drva uklonile, one bi štetno uticale na kvalitet vina. Priprema je lahka:

Bačva se napuni hladnom vodom, koju nekoliko puta mijenjamo u toku 10—15 dana, a najzad se ispere ključanom (vrelom) vodom, u koju se rastvori obična kuhinjska sol (2 kg na 1 hektolitar). Nakon što bačvu dobro oribamo četkom, nakvasimo ju alkoholom ili, što je još praktičnije, uspemo u nju vinskog taloga, koji se za tu svrhu čuva od pretakanja vina. Ondje, gdje su podrumi u blizini mora, podrumari se uspješno koriste morskom vodom, pa tada posao ide lakše i jeftinije, kako kod pripreme novih buradi, tako i kod čišćenja starih. Uz obalu našeg Primorja podrumari bačve napune morskom vodom, koju češće mijenjaju. — Da li je nova bačva dobro očišćena ma bilo kojim načinom, uvjerit ćemo se jednostavnim ogledom (pokusom):

Uzme se jedna čaša od one vode iz bureta, pa se u nju uspe malo prašine zelene (gvoždane) galice-karaboje, — pomiješa se i ostavi neko vrijeme. Ako voda u čaši pocrni kao mastilo, to je znak, da bačva nije dobro isprana, jer galica pomiješana s taninom iz duga, daje crnu boju, koja kad se ne bi potpuno odstranila, prešla bi u vino i znatno ga izmijenila i pogoršala.

Ispiremo li bačvu bilo kojim načinom: morskom, riječnom ili vrelom vodom, sa ili bez dodataka, uvijek treba paziti da se dobro ispere i oslobodi bačvu stranih materija.

2. Staro, zdravo posude lako je pripremiti, a pametan podrumar cijeni ga više od novog. Naročito se pazi na onaj tanki, laki sloj striježa (vinskog kamena, birse), koji je na dugama, da se ne oriba potpuno. Tako zdravu bačvu, pošto otočimo vino, pažljivo isperemo hladnom vodom pa onda vrelom i ostavimo da se ocijedi. Kad se je potpuno ocijedila, sumporišemo. Uzme se traka — sumporni fitilj — 2 grama na bačvu od 1 hektolitra, pa zapaljen u spravici upustimo kroz vranj u bačvu. Sumporne pare (dvooksid), koje se razviju u bačvi, ubijaju svaku i najmanju gljivicu — ferment — koji bi se slučajno zalegao u dugama. Sumpor je u podrumu jedino pouzdano oružje, prava odbrana od svih štetnih gljivica, kojih imamo u podrumu. Racionalno podrumarstvo bez sumpora ne da se zamisliti čak, šta više, u potrošnji sumpora u vinogradarstvu jednoga kraja, određuje se i stepen kulturnog razvitka na tom polju.

3. Bolesno, zaraženo posude daleko je teže očistiti i tu treba znanja, truda i troška. Prvo treba po svestranom pregledu bačve odrediti stepen zaraze, a onda pristupiti ispiranju.

Plijesan, buć, manatilo (u Crnoj Gori) biva dvojaka: bjeličasta i žućkasta. Prva se lakše skida i nije tako opasna, dočim drugi stepen plijesni, poglavito ako se pojavi u većoj mjeri, od tolike je opasnosti za vino, da je bačva često puta neupotrebljiva. Da se podrumar uvjeri, koji je stepen plijesni, mora skinuti dno bačve, protrljati dugu, pa ako se plijesan skida lako, ne ostavljajući nikakovih mrlja, znak je lakog stepena zaraze ako pak ostanu neke žućkaste, masne mrlje, znak je opasne gljivične zaraze, pa čišćenju treba obratiti naročitu pažnju. Laki stepen plijesni (buć) skida se lako, bez posljedica, mrlja. Bačvu valja oštrom četkom dobro oribati (očetkati) suvu, pa onda sa hladnom vodom uz četkanje (ribanje) isprati. Kad je ovo dva puta ponovljeno, bačva se dobro zapari vrelom vodom ili parom (gdje se ima parni kotao), ponovno ispere i ostavi, da se ocijedi. Vrelom vodom ne smijemo prvo ribati s toga, što bi ista onu plijesan još dublje u drvo utjerala.

Ako je ovakva bačva malo jače zaražena sa plijesni, te nije dovoljna čista voda, onda se uzimaju neki dodaci:

a) Uzme se zagašenog vapna (klaka, kreča) i načini se vapneno mlijeko (vodena rastopina vapna), sa kojim se bačva dobro oriba, a poslije ispire kao obično.

b) Uzme se 1 do 2% rastvor sumporne kiseline, a po potrebi i više, doda se vrućoj vodi i sa ovim rastvorom bačva ispire. Pri miješanju sumporne kiseline sa vodom treba uvijek sipati kiselinu u vodu, a nikako obratno, jer bi tekućina prskala i mogla bi radenika oprljiti, izgoriti.

c) Bačva se ostruže, a po tom se u njoj zapali malo strugotina, da laki plamen poništi gljivice, koje su preostale, a poslije se postupa kao obično — bačva se ispire.

Preporučuje se, da se u rastvoru vode i sumporne kiseline doda još i prašine izgorjelih kostiju (koštano brašno) 2 kg na 20 lit. vode, i sa tom smjesom bačva dobro ispire. Kad je bačva dobro i nekoliko puta oprana, onda treba da se uvjerimo, da li je kiselina potpuno izišla iz drveta. Za tu svrhu umočimo plavu lakmusovu hartiju u vodu iz bačve. Ako lakmus pocrveni, znak je da bačva nije dobro od kiseline očišćena, te valja još jedan do dva puta operaciju s čistom vodom ponoviti.

Neki praktičari preporučuju mjesto sumporne kiseline t. zv. kaustički amonijak (Salmiakgeist), koji se dobiva u apotekama. Ovaj se dodaje čistoj hladnoj vodi (na 1 hekt. 30—40 grama) i s tom smjesom bačva se dobro ispire.

One pak bačve, koje su u jačem stepenu zaražene, plijesan tamno-žuta i ne da se očistiti četkom, najbolje je ostrugati grebalom dok se plijesan potpuno skine. Kad duge postanu čiste i bijele, onda se bačva pere na jedan — dva od pomenutih načina, koji se prema stepenu zaraze nađe podesniji. Neki preporučuju, da se bačva nakvasi alkoholom, koji se onda zapali, da alkoholni plam uništi gljivice u drvetu. Ovo je bilo rečeno za bačve sumnjive, koje smo morali razadnjiti

(skinuti im dno), dočim bačvama, koje su redovno sumporisane i koje nemaju mirisa na plijesan, ne treba skidati dno, već u njih sipati vodu kroz vranj i lagano ih valjati, dodajući po potrebi koji od spomenutih dodataka (sodu, sol, sumpor. kiselinu itd.). Napominjem, da svaki skoro vinar ima svoj »domaći« način pranja suda, a ove prigodne napomene mogu da nadopune njegov način te da mu dobro posluže.

Ako je naša bačva ispod sirćeta ili se u njoj vino ukiselilo, ispire se ovako: Bačva se napuni hladnom vodom i ostavi 24 sata na miru, da voda izvuče dio octene kiseline. Ovo se ponovi jedan do dva puta, dok se potpuno izgubi kiselina. Za veću sigurnost, a prema stepenu kiseline, bačva se poslije drugog pranja hladnom vodom, ispere vrućom vodom sa 2% sode ili 1% sumporne kiseline, ili se propari parom iz parnog kotla. U ovakovu bačvu najbolje je baciti slabiji trop (drop) ili vinski talog da prevri.

Dešava se često puta, da se mora uzeti za vino i bačva od ulja; bačva, koja je duže vremena bila izvan upotrebe; bačva od špirita, kao i bačva od crnog vina za — bijelo. U takovom slučaju postupamo ovako:

Bačva od ulja prilično je podesna za vrenje kljuka, tropa, jer ulje (zejtin) ostane u talogu i vino nema toliko mirisa. Za veću sigurnost uzme se 2 kg sode u 10 lit. vode, malo nezagašenog kreča i tom se smjesom bačva dobro ispere nekoliko puta, dok se izgubi uljasti miris, masna navlaka na dugama.

Bačva, koja je bila duže vremena izvan upotrebe i dobila neprijatan miris, čisti se sa sodom i sumpornom kiselinom. Ako prvo ispiranje ne ukloni zadah, operacija se ponovi, bačva dobro ispere hladnom vodom i sumporiše,

Ako je bačva od špirita, treba je očistiti od nekih tvari, što su se iznutra slegle poput kakve navlake. Uzme se oko 100 gr sumporne kiseline u bure od 1 hektolitra. Ova se kiselina ulije u nekoliko litara vrele vode, a ovom smjesom bačva se lagano ispire, da voda digne onu sluzavu navlaku. Kad proteče čista voda, onda se bačva ocijedi i sumporiše.

Dešava se često puta, da podrumar mora uzeti bačvu od crnog vina za bijelo. Da se u takovoj bačvi bijelom vinu ne pokvari boja, treba bačvu pripremiti. To se čini na jednostavan način: U 10 litara vruće vode rastvori se 4 kg sode, i sa tom smjesom dobro se ispire dotle, dok proteče čista voda. Najzad, bure se ispere čistom vodom, ocijedi i dobro sumporiše.

Eto ukratko nekoliko načina, koje je pisac oprobao u svom podrumu i uvijek sa povoljnim uspjehom. Naravno svaki podrumar ima praksom naročito izradene načine, a ovo neka mu bude dopuna kao što i početniku uputstvo.

Upotreba čilske salitre na kukuruzu i povrću

KUKURUZ u našim krajevima treba oko 100 kg čilske salitre po kat. jutru. Najbolje je, ako se salitra dade oko 20 dana iza nicanja. Sipa se između redova. Može se raditi i tako, da se salitra sipa oko svake kućice posebno. U tom slučaju može se upotrebiti jedna manja žlica za jelo pa se svakoj kućici dade baš toliko, koliko stane u žlicu, koja ne treba biti prepuna. Ako nešto preostane, to se razdijeli podjednako na sve kućice.

Kod toga rasturanja salitre valja paziti, da salitra ne pada na biljke ni u pazuhe lista, nego samo na zemlju. Ne treba sipati preblizu.

Sipati se može prije i poslije prvog okapanja. Ako se taj posao obavlja poslije okapanja, dobro je, da se salitra plitko zagrne, grabljama ili motikom ili drljačom, no to nije bezuvjetno potrebno, jer se salitra i kod najmanje vlage otopi i po zemlji razdijeli.

Onaj, koji salitru upotrebljuje prvi put, taj neka svakako ostavi jedan komad bez čilske salitre. Treba zabilježiti dan, kad je salitra sipana, a tako isto kasnije pribilježiti svaku razliku, koja bi se zapazila u porastu, boji lišća, metličanju, cvatnji i t. d., između dubrenog i nedubrenog kukuruza.

Prilikom berbe treba obrati posebno gnojenu tablu, a posebno negnojenu, pa prebrojiti klipove sa jedne i klipove sa druge table, odvagnuti ih posebno, a isto to treba uraditi i sa kukuruzovinom. Kad se klipovi osuše, treba i runjenje obaviti posebno, da se vidi i razlika u zrnu.

KUKURUZ ZA ZELENU KRMU osobito voli čilsku salitru i kod njega se sigurno isplati i 120 kg po jutru. Može se sipati nekoliko dana poslije nicanja. Sipa se omaške, rukom, kao što se sije žito, i to što jednoličnije po čitavoj površini.

Početnici neka i tu ostave jednu parcelu negnojenu, da bi mogli na kilograme izmjeriti razliku, koja mora biti velika.

KOD KRUMPIRA je postupak isti kao i kod kukuruza za zrno. Kako se krumpir sadi uvijek u redove, najbolje je, da se salitra sipa kraj redova, s obadvije strane.

Za REPU vrijedi to isto.

POVRĆU se daje 3—4 kg salitre na 1 ar (100 m²), i to najuspješnije u dva obroka: jednu polovicu nekoliko dana po nicanju ili rasadivanju (čim se rasad primi), a drugu polovicu 20 dana nakon toga. Rasturanje se vrši između redova ili oko biljaka i kućica.

Mnogi kažu, da su imali najbolji uspjeh, kad su povrće zalijevali rastopinom čilske salitre. Na kantu vode uzme se dobra šaka salitre pa se tom rastopinom povrće zalijeva u prvo doba rasta jedanput nedjeljno. Rastopina se izlije oko biljaka, a ne preko lišća i ne uz sam korijen.

SVIM VRSTAMA POVRĆA daje se salitra na isti način.

CVIJEĆE se zalijeva svakih 10 dana rastopinom od 2 gr na jednu litru vode.

Sada preko ljeta može se salitra s velikim uspjehom upotrebljavati još i na *prosu, sirku, lanu i konoplji,* i to tako, da se salitra po suhom danu i po suhom usjevu što jednoličnije rasipa po čitavoj površini kojih 10 dana iza nicanja. — **Hmelj** osobito dobro isplaćuje salitru, a i sve drugo bilje, koje se sije u proljeću i ljetu.

Salitra, kad se upotrebljuje, mora biti suha i što sitnija, jer što je sitnija, to brže i bolje djeluje. Preporučuje se i to, da se pred upotrebom pomiješa sa pepelom ili sa sitnim suhim pijeskom ili sa sitnom suhom zemljom, da bi se mogla što jednoličnije porazdijeliti po čitavoj površini.

M. Vukmir.

Ugoreno tlo

Sve naše nastojanje oko obradbe gospodarskog tla ide za tim, da tlo postane ugoreno, jer takovo tlo pruža biljkama sve uslove za najpovoljniji razvitak.

Kad je tlo ugoreno, onda je ono rahlo, dovoljno šupljikavo i napuhnuto poput uskislog tijesta. Ono je pruživo (elastično), što osjećamo kad hodamo po takvome tlu. S površine je ugoreno tlo obično tamnije boje od sićušnih nekih biljaka (algi) kojima se prekrije sva površina ugorenog tla. Ugoreno tlo imade obično i poseban »miris zemlje«, koji je našem rataru dobro poznat.

Na ugorenom tlu uspijeva svaka sjetva, a usjevi se bujno i lijepo razvijaju, jer u takvom tlu imaju biljke u glavnom sve ono, što im za povoljan razvitak treba.

Mnoge biljke podržavaju tlo u stanju ugorenosti; naročito one biljke, koje tlo dovoljno zasjenjuju svojim lišćem, pa se na površini ne uhvati okorina, koja ubrzo uništava ugorenost tla. Razboritim obradivanjem tla potpomažemo stvaranje ugorenosti u tlu. Najveću važnost kod tog stvaranja imadu sićušne bakterije tla, uzduh i vlaga. Bakterije trebaju uzduha i vlage, da uzmognu rastvarati crnične (humusne) čestice tla. Pri toj rastvorbi razvija se ugljična kiselina, koja rahli tlo. U tlu treba da bude i dovoljno vapna, koje veže suvišak kiseline, kako ne bi tlo postalo kiselo.

Nije dosta da tlo bude ugoreno samo o sjetvi; ono treba da ostane u stanju ugorenosti i za vrijeme cijele vegetacije. U tom stanju uzdržat će se tlo razboritim okapanjem površine tla za vrijeme vegetacije, prema potrebi i zalijevanjem. Na oranici je od osobite važnosti da se odmah poslije žetve strnjak zaore.

Zaoravanje strnjaka ne treba da bude dublje od 7 — 8 cm. Time se sprječava stvaranje okorine na površini, a tlo ostaje i dalje u stanju ugorenosti. Padne li jaka kiša i pripeče sunce, rado se opet stvori okorina, a onda treba njivu prodrljati, da se time okorina razbije.

Kasnije oranje pod jesen mora biti dublje, a svi daljnji poslovi oko obradbe tla ovisni su o tome, kakvi će usjevi doći na njivu: jesenji ili proljetni.

Sije li se ili sadi na njivi odmah poslije žetve postrna repa, heljda ili slični kakav usjev, dobro je, da se rastenje toga postrnog usjeva potpomogne umjetnim gnojenjem, za koju svrhu obično se upotrebljava čilska salitra.

Školska bašta

Princip nove škole je samoradnja, sticanje praktičkog znanja putem posmatranja i iskustvenog rada. Formalnost nastave time nestaje, dok praktički smer, životne potrebe nastave i vaspitanja izlaze iz rezerve. Tom nastavom doći će se do misaonih, samostalnih i radnih ljudi. Već u ranom dobu dodu deca na taj način u dodir sa životnim pitanjima, upoznavajući lepotu i poteškoće, važnost i korist rada za egzistenciju i zdravo razviće čovječjeg društva.

Najvažniji, najzdraviji i za decu istinski vaspitan rad je onaj, koga obavljaju u slobodnoj prirodi. Ako pomislimo, da blagostanje naše bazira na zemljoradničkoj produkciji, iz koje crpimo svi, onda ne može škola prezreti taj fakat, pa bilo to na selu ili u varoši.

Sa tog gledišta propisuju već sadašnji Školski Zakoni, da mora imati svaka škola odgovarajuću školsku baštu. U toliko više podvući će se pitanje zemljoradničko-prirodopisne nastave u novom Školskom Zakonu. I merodavni faktori mišljenja su, da mora škola žrtvovati više pažnje agrarnoj nastavi.

Da je rad u slobodnoj prirodi važno vaspitno sredstvo, ne samo za selo, možda još više za varoš, potvrđuje fakat, da osnivaju u svim modernim državama po selima i varošima bašte za decu. Tu se obavlja cela nastava u prirodi na živim predmetima, ne u sparnoj sobi, gde možemo deci pokazivati samo mrtve modele i slike, uz apatičnost i neradnju dece, jer ona ništa ne doživljuje, pa zato ne vidi ni uspeha, a još manje neuspeha.

Da uvidjaju korist i potrebu praktičke nastave i rada u prirodi i naše Školske vlasti, potvrduje nama novi nastavni plan, po kome mora učitelj učiti decu u poznavanju prirode. Sa tog vidika nastalo je pitanje školskog vrtlarstva aktuelno, koje bejaše kod nas u prošlo doba dosta u progresu pa je vremenom pod pritiskom formalne škole, koja nas tišti još danas, skoro propalo. Koliko učitelja, stare škole živi u najlepšoj uspomeni u narodu baš zbog uzornog vrtlarstva i zemljoradne nastave. Seljaci sede kose, nekadašnji učenici tih učitelja sećaju se radošću lepih vremena, kada obavljahu nastavu u školskoj bašti.

Školsko vrtlarstvo ponova će oživiti u zadovoljstvo dece i naroda, koji želi praktičku nastavu, jer vidi da je u tom radu velik deo istinskog i pravog vaspitanja. Prodrla je ta ideja i u gradovima, ali na žalost samo kod nas nemamo za slična pitanja mnogo smisla. Ako pogledamo naše škole po varošima, vidimo da su mnoge tako reći zgužvane, bez potrebnog dvorišta, odnosno vazdušnog igrišta.

Smisao i volju do rada treba deca da dobiju u doba, kada su zato najelastičnija, dakle u školskim godinama, kada se deca rado zaklanjaju od rada. Daćemo im takav posao, koji ima praktičku vrednost. Nigde nije to lakše i smotrenije no u školskoj bašti. Koliko radosti, kada vide deca uspeh svog rada i praktičku vrednost — recimo kod skromnog ručka, koga ćemo prirediti deci iz plodova, koje su sama uzgojila. Da li se neće na taj način deca posvetiti radu svom ljubavlju i ponosom, da pribave time školi što više i što bolje. Poklonimo dečaku ili devojci deo njezinog priroda, da ga odnese svojoj majci, kao prinos za prehranu.

Decu koju bi vaspitali na taj način, ne bi mogle ni nesreće da preobrazuju u avanturiste, bećare, pijanice. Narod će samo tada da napreduje, kada će žrtvovati više za vaspitanje omladine u zdravlju i radu, no za popravilišta, apsane i bolnice. Lakše je očuvati omladinu od bolesti i zločina no izlečiti bolesnike i poboljšati zločine. Ako pogledamo po našim varošima, videćemo, koliko gladne dece švrljaju po ulicama, jer nemaju pravog doma, a ni pravog rada. To je budući naraštaj, od koga će vlast imati samo neprilike, a opština i država samo troškove. Predikama u školi i javnosti nećemo uništiti to zlo. Deci treba kruha i odgovarajućeg rada, koga će obavljati radošću, neprisiljeno, i to u slobodnom vazduhu, jer to će joj biti zdrava zabava. Samo tako doći ćemo do poštenog i zdravog naraštaja.

Skoro sve varoške familije naših radnika i činovnika nemaju sredstva da bi pružili svojoj deci skupocene letnjikovce.

(Svršetak na slijedećoj strani.)

Mala gospodarska knjižnica

Odlučili smo se na mučan i težak posao, da izdamo prvu knjižicu »Male gospodarske knjižnice«, koju je napisao naš odlični suradnik g. ing. agr. N. Zdanovsky. Knjižica »Mljekarstvo« obrađuje cjelokupno mljekarstvo, maslarstvo i sirarstvo, a sve to na 64 stranice osminskog (džepnog) formata. Obilno je jasnim slikama ilustrovana, a pisana je tako lako i jasno, da će ju sa interesom i lakoćom pročitati i njome se koristiti svaki mljekar po zvanju kao i svaki gospodar, koji drži krave ili bilo kakove muzne životinje, ali i svaki domaćin i domaćica, koja želi mlijeko i mliječne proizvode svestrano upoznati, da uzmogne s njima u svom domaćinstvu što ispravnije postupati.

Preporučamo dakle svakom našem pretplatniku, da si ovu vrlo dobru i lijepu knjigu pribavi. Cijena joj je 10 din., ako nam se novac unapred pošalje. Pouzećem stoji 5 dinara više. Narudžbe odnosno novac treba poslati **Upravi »Uzor. Vrtlara i Gospodara«, Zagreb, Ciglana 24.**

Ova deca moraju i za vreme velikih ferija da ostanu u varoši, bilo kod kuće, bilo na ulici gutajući prašinu. Mnogošto se govori o bledoći, bolestima i tuberkulozi naše dece, mnogo štošta govorimo o slabim uspesima bolesne dece, mnogo predikujemo o moralu, sredstva pak, koja bi to mogla jednostavno izlečiti, preziremo. Uredena centralna bašta sa igralištem bila bi idealno ferijalno letovište za našu decu. Samo tako možemo očekivati u jesen zdrava lica i svežu mladež u učionicama.

Školska bašta je svakoj školi potrebna, jer to je vrtlarska i prirodopisna, gazdinska, domaćinska i ekonomska učionica. Aktuelno možemo reći, da je baš ta radna škola škola iz života za život.

(»Narodna Prosveta«.) R. M.

Razno

Ljetne radnje oko pčela. Češće pregledavanje košnica izoštriti će oko neiskusnog pčelara, da uzmogne opaziti svaku nezdravu pojavu medu pčelama pa u pravo vrijeme priskočiti u pomoć, da se zlo još u zametku ispravi. Pčelac će ostati slabunjav, ako mu je matica slaba ili zastarjela. Najbolje je, da matica nije starija od 2 godine. Starije matice najzgodnije se izmijene tako, da se u košnicu stavi okvir sa matičnim leglom iz druge košnice, dok se stara matica odstrani.

Čistoća je u košnici prvi uvjet zdravlja. Zato pčelar treba da sa poda košnice očisti kojekakovu nečistoću kadgod se ona tamo nakupi. Ako se na podu košnice nakuplja često i mnogo nečistoće, treba pitati iskusnijeg susjeda pčelara, nije li pčelac od kakove bolesti obolio. Posve zdrav pčelac ne ostavlja mnogo nečistoće.

Za vrijeme glavne pčelinje paše, kad u polju ima dosta cvatućeg bilja, pčele marljivo pribiru po cvijeću nektar. Treba se u to vrijeme brinuti, da u košnici uvijek bude po koji okvirac, sa praznim saćem ili bar počecima umjetnog saća. Ali u to se vrijeme i pčele najobilnije množe, pa se je pčelaru brinuti, da bude dovoljno mjesta i za mlado leglo. Plodište treba da je odijeljeno od medišta tako da matica ne može zaleći saće u medištu. Kad nastane žestoka ljetna žega i suša, popusti ponešto i unašanje meda i množenje pčela. Tada pčelar može da iz jakih pčelaca prenese po jedan okvirac legla u slabiji pčelac, da ga time ojača.

Mnogo nektara potroše pčele za izgradnju saća. Pčelar treba zato da ima uvijek u pripravi koji okvir posve izgrađenog, čistog saća, da ga uzmogne pčelcu dati u vrijeme glavne paše. Tko nema izgrađenog saća, priljepiti će na okvirce barem početak umjetnog saća ili još bolje cijele okvirce ispuniti umjetnim saćem. Time pčelama znatno olakšava posao izgradnje saća, a sebi koristi, jer će dobiti brže i znatno više meda.

Da se meso ljeti ne kvari najbolje je držati ga na ledu. Ali i bez leda dade se meso sačuvati kroz par dana, ako se okadi sumpornim parama i potom ovjesi u hladnoj i tamnoj kakovoj prostoriji. Dakako da prije uporabe treba ovo meso čestito oprati svježom vodom. Meso se može dosta dobro sačuvati i tako, da se s površine natare solju ili jakim octom i omota u čistu platnenu krpu, a onda spremi u čistu sobnu peć. Vonj od čade i tmina u peći razlog su, da muhe unutra ne zalaze. — I druge jestvine kao primjerice maslac, umotan u zelene listove zelja, dobro se ljeti spremljava u sobnoj peći; svakako bolje nego u kakvom ormaru u sobi.

Tovljenje kunića. Za tovljenje najbolji su posve zdravi ali još ne posvema dorasli kunići. Stajica kunića tovljenika neka j ponešto mračna i na takovom mjestu, gdje nema nikakove buke. Tovljenicima daje se hrana 3 puta dnevno i to izjutra kuhani krumpir sa ječmenom ili kukuruznom prekrupom, o podne repa ili mrkva, a uvečer sijeno (ili sušena djetelina) čemu se može dodati još i nešto žita. Kašastoj hrani dobro je primiješati nešto peršina. kumina ili kakovog neškodljivog hranljivog praška, čime se podražuje želja za jelom, jer je kod tovljenja vrlo važno, da životinje što više jedu.

Okuliranje voćaka vrši se uvijek samo na »spavajuće oko« dakle tako kasno ljeti, da oko (pup) ne istjera mladicu iste godine. Zato voćke počimamo okulirati tek krajem mjeseca srpnja ili tokom kolovoza i rujna. Najprije okuliramo kajsije, breskve i šljive, a onda kruške i jabuke. Kruške se obično okuliraju na dunju, jabuke na jabuku rajčicu odnosno dusen. Ali se jedne i druge običaju okulirati i na svoje divljačice.

Okuliranje uspijeva, ako se kora dade lako odlupiti. Kora na podlozi mora dakle biti dovoljno svježa i posve zdrava. Oko se izrezuje također samo sa posve zdrave grančice. Oka (pupovi) nalaze se u pazušcima listova, koje prije izrezivanja očiju odrežemo tako da ostanu samo prikraćene lisne peteljke. Ove nam peteljke dobro dolaze kod okuliranja, jer izrezanom oku ne smijemo doticati rezotinu, nego prstima prihvaćamo samo lisnu peteljku. — Okuliranje treba obavljati brzo, da se rezotina ne osuši. Zato treba imati oštar nož, da rezotina bude glatka i jednolična. Oko se izrezuje kao i kod okuliranja ruža, pa se kao i kod ruža umetne u već prije urezani zarez u obliku slova T pod oprezno odlupljenu koru. Potom se likom čvrsto poveže da rezotina oka što bolje prilegne uz drvo podloge. Nakon kojih četrnajst dana, pa i prije, možemo se lako uvjeriti, je li nam okuliranje uspjelo. Dotaknemo li onu prikraćenu lisnu peteljku, ona će otpasti. Ne otpadne li, znak je, da se oko nije sraslo s podlogom, pa treba okulirati ponovno na nešto nižem mjestu podloge. Ispod okuliranog mjesta odrezujemo sve grančice, dok one iznad okuliranog mjesta ostavljamo, pa ih odrežemo istom do godine, kad se plemenita mladica dovoljno razvije i ojača. Preporuča se oko umetati na onoj strani podloge, gdje ono ne će biti izvrženo suviše žestokoj sunčanoj žegi.

Sok od jagoda ili malina može se prirediti bez tještenja i bez kuhanja i to ovako: Očišćene jagode ili maline naslažu se u čistom zemljanom loncu ili u velikoj staklenki za ukuhano voće i to sloj voća, sloj šećera, pri čemu uzimamo na 1 kg voća 60—70 dekagrama šećera. Sve ovo poklopimo zgodnim pladnjem na koji stavimo još i kakav kamen, koji će svojom težinom ovu mješavinu primjereno tlačiti. U doticaju sa voćem i uz primjereni tlak, šećer će kroz 12—24 sata iz malina odnosno jagoda izvući sok, koji se tada odlije ili procijedi kroz čistu platnenu krpu. Plodovi nakon toga sadrže još dosta soka, pa se upotrebe za pravljenje pekmeza (marmelade). — Iscijeđeni sok, koji se na taj način dobije bez silovitog tještenja, čist je, bistar, pun mirisa i dovoljno šećerom osladen. Ovaj sok ulije se u boce, koje se valjano začepe, a onda stave u vodu te se kroz pola sata griju na 70° C. Dno posude neka je obloženo slamom tako, da ga se boce ne dotiču izravno. Čepove boca treba čvrsto prevezati špagom, jer bi ih inače ugrijani sok i uzduh iz boce izbacio. Nakon zagrijavanja ostave se boce u istoj vodi, dok se potpuno ohlade, a onda se čepovi s površine omažu rastaljenim parafinom, voskom ili pečatnim voskom.

Mjesto zagrijavanja soka u zatvorenim bocama, preporuča se i ovaj postupak: Boce se ostave otvorene za cijelo vrijeme grijanja, a začepe se neposredno prije nego što se počne ohlađivati. Nakon što ih začepimo, odmakne se posuda sa vatre. Čep se utisne u grljak tek toliko, da je boca neprodušno zatvorena, a za vrijeme hladenja utiskuje se postepeno dalje.

Bilješke

Zanimivo iskustvo u poljodjelskoj praksi. — I ako nije običaj, da se djetelinama kao sabiračima dušika daju dušična gnojiva, ja sam prošle godine ipak pol svoga lucerništa posipao sa čilskom salitrom. Učinio sam to zbog toga, što mi lucerna, posijana 15. IV., nikako nije htjela da raste. Kako je uzrok tome bila velika suša, a salitra navlači vlagu, računao sam, da bi salitra mogla doći do djelovanja i na suši. I nisam se prevario. Salitra, koju sam rasturio istom koncem mjeseca lipnja (juna), djelovala je tako, da sam dobio dva dobra otkosa, dok mi je lucerna bez salitre sasvim propala.

Ing. agr. Mežan F. (Maribor).

Mi možemo kod svega našeg bilja postići, da se brže razvija i da nam bolje rodi, ako ga kako treba njegujemo i ako mu dajemo osim stajskoga još i umjetnih gnojiva. To naši gospodari ne smiju nikada da zaborave. Sada, u ljetu, dolazi u obzir čilska salitra, koja djeluje i brzo i sigurno i znatno povisuje prirod. Navlači vlagu pa često djeluje i po suši. Uloženi novac vraća se otprilike dvostruko natrag u povišenom prirodu. Preko ljeta upotrebljuje se na kukuruzu za zrno i za krmu, na krumpiru, repi, hmelju, lanu, konoplji, prosu, sirku i na svim vrstama povrća. Dosta je oko 100 kg na kat. jutro. Kod okopavina sipa se između redova, a inače po cijeloj površini, oko 14 dana iza nicanja. — Svakako se preporučuje barem pokušati.

Visoka mliječnost krava. Selekcijom na mliječnost — t. j. izabiranjem za rasplod samo onih krava, koje daju najviše i najboljeg mlijeka, — postigla se u naprednim stočarskim zemljama neobično visoka mliječnost kod nekojih krava. Dok

kod nas najbolje krave muzare daju nešto preko 3000 kg mlijeka na godinu, ima u Njemačkoj rekordnih muzara, koje daju više nego četiri puta toliku količinu mlijeka. Do nedavna bila je poznata kao rekordna muzara jedna krava istoč.-frizijske pasmine po imenu »Peta«, koja je dala godišnje 12.327 kg mlijeka sa 3.35 postotaka masti, dakle 454 kg maslaca godišnje. Taj rekord potukla je kasnije krava »Thalia«, koja je dala 13.114 kg mlijeka sa 3.51 postotaka masti, što čini 460.7 kg maslaca godišnje. Ipak u pogledu količine maslaca, što ga daje godišnje mlijeko jedne jedine krave još uvijek je prva u Njemačkoj krava »Dahlia« sa 510 kg maslaca godišnje.

Međutim Amerika drži svjetski rekord mliječnosti: Još god. 1923. tamo je (u Sirakuzi, drž. New York) ustanovljena mliječnost najbolje muzare »De kol Plus Segis Dixie« sa 15.165 kg. mlijeka i 4.3 postotaka masti, što čini godišnje oko 650 kg maslaca.

Nekoliko podataka o proizvodnji jaja u Danskoj, Njemačkoj i kod nas. Broj kokoši u Danskoj iznosio je prema poslijednjem popisu od 1925. godine 8 i po milijuna, dok Njemačka ima 60 milijuna kokoši. Ipak Danska ima razmjerno više živadi nego Njemačka, jer u Danskoj dolazi na svakog stanovnika 300 komada živadi, a u Njemačkoj 115 komada. Dok u Danskoj kokoši nesilice snesu godišnje prosječno 150 jaja, nesu u Njemačkoj prosječno samo 80 jaja. Godine 1927. iznosila je cjelokupna proizvodnja kakošjih jaja u Danskoj blizu 1.3 milijarde jaja. Od toga se izvezlo oko 850 milijuna, a kod kuće potrošilo 450 miljuna. U isto vrijeme iznosila je cjelokupna proizvodnja kokošjih jaja u Njemačkoj oko 5 milijardi jaja, što nije dostajalo niti za domaću potrošnju, pa se moralo uvesti oko 3 miljarde kokošjih jaja iz inostranstva. Prema službenim podacima Ministarstva Poljoprivrede bilo je kod nas god. 1927. oko 14 milijuna kokoši (u svemu preko 16 milijuna živadi)), a izveženo je preko 26 milijuna kg jaja (što čini preko 600 milijuna komada jaja).

(Iz danske sveske »Poljopr. Glasnika«).

Radio u službi gospodarske prosvjete. — Zemaljsko prosvjetno vijeće za Gor. Austriju otvara koncem mjeseca septembra o. g. 250 poljoprivrednih škola. Svaka ova škola imat će radio-aparat, pa će tako polaznici slušati predavanja najboljih predavača stručnjaka, koji će predavati na radiostanici u gradu Lincu. Za nabavu radio aparata odredena je svota od preko 300 hiljada dinara. Uspjeh ovih poljoprivrednih radioškola odlučit će o daljnijem organizovanju ovakovih škola ne samo u Austriji, nego i u drugim kulturnim zemljama.

UPIS AKCIJA PRIVILEGOVANE AGRARNE BANKE A. D.

Zakonom od 16. IV. t. g. osniva se Privilegovana Agrarna Banka sa osnovnim početnim kapitalom od 300 milijuna dinara. Akcije glase na donosioca, a nominalna im je vrijednost Din 500. Upisuju se kod raznih novčanih zavoda u svim dijelovima naše države. (U Zagrebu kod: Jugoslav. Banke, Jugoslav.Udružene Banke, Prve hrvatske štedionice i kod Srpske Banke). Kod upisa uplaćuje se po svakoj akciji 125 din., o ostatak u tri jednaka obroka prema pozivu Uprav. Odbora Agrarne Banke, najkasnije do 31. ožujka god. 1930. Država jamči za isplatu dividende do 6 posto po akciji, a prema visini bančine čiste zarade imat će akcioneri pravo i na superdividendu. Agrarna banka oslobodena je od plaćanja svih državnih i samoupravnih poreza i prireza, a osim toga imat će sve povlastice koje uživa Državna Hipotekarna Banka. Država jamči za uplatu štednih uložaka kao i za založnice i obveznice bankine. Banka će davati kratkoročne i dugoročne zajmove isključivo poljoprivrednicima, poljoprivrednim, proizvadačkim, potrošačkim organizacijama pripom. zakladama i sličnim ustanovama.

Sjedište Banke je u Beogradu, a filijale i ekspoziture osnovat će se, gdje to bude iziskivala poslovna potreba.

Ova banka ima da ostvari davno naglašivanu potrebu takovog novčanog instituta, koji bi omogućio seljačkim gospodarima što povoljniji kredit.

JESENJI PROGRAM ZAGREBAČKOG ZBORA

Glavna godišnja priredba Zagrebačkog Zbora, **XII. međunarodni sajam uzoraka,** držati će se ove godine prvi puta u septembru i to 7.—16., da se time udovolji mnogostranoj želji izlagača.

Tu će biti ovi specijalni odjeli: 1. Tekstilna industrija, uključivo strojeve i pribor, te krzno i konfekcija, 2. teška, gvozdena i metalna industrija uključiv ogrijevno gospodarstvo, 3. papir i papirnati proizvodi, 4. staklo i porculan, 5. koža i produkti iz kože, 6. gradevinarstvo s osobitim obzirom na jeftinu i higijensku izgradnju stanova, 7. poljoprivreda: strojevi, oruđe i potrepštine za zimsku i proljetnu sezonu.

Osim toga će se u okviru velikog sajma održati:

A) od 7.—16. IX.

II Internacionalna medicinsko - higijenska i veterinarska izložba.

sa slijedećim grupama: 1. higijena, 2. literatura, 3. aparati, uredaji operac. dvorana, zubarstvo, ortopedija, röntgen i ostali elektro-medic., te bolnički uredaji, 4. kem. farmac. industrija i specijaliteti, 5. ljekarne, 6 hist. medic.-farmac. izložba. Ova će se izložba održati prigodom liječničkih kongresa i zasjedanja sekcija veterinarskih udruženja.

B) 14. i 15. IX.: Izložba domaće i medunarodni sajam strane rasplodne stoke, isključiv peradarstvo. Zadružni dani. Pokazivanje gospodarskih strojeva u pogonu.

Osim toga biti će od 2.—6. oktobra posebna izložba cvijeća, povrća, loze, voća s kušaonama vina, u velikoj dvorani, gdje će se održati modna i reklamna revija za zimsku sezonu, te redovita izložba i sajam peradi.

Upozoravamo naročito na ovu izložbu, koja je zamišljena u velikom stilu. Poželjno je, da ova izložba bude što potpunija smotra sadanjeg stanja našeg cvjetarstva, povrćarstva, vinogradarstva, voćarstva, pivničarstva i peradarstva. Svi upiti interesenata neka se upravljaju izravno na ured Zagrebačkog Zbora u Zagrebu.

Književne vijesti

»Racionalno živinarstvo« (hrana, hranjenje i gojenje) od Lava Bajkova.

Živo interesiranje s peradarstvom, koje se opaža u zadnje doba, izazvalo je pojavu par lijepih knjiga iz te grane gospodarstva.

Posljednja je od tih knjiga» Racionalno živinarstvo« od L. Bajkova, starog peradarskog stručnjaka, koji na 22 štampana arka izlaže modernu nauku o hranjenju peradi. Pisac najprije upoznaje čitaoca sa generalnim principima hranjenja, pri čemu dovoljno teške naučne temelje hranjenja razlaže tako lakim jezikom, da se u njih može uputiti i svaki nestručnjak. Upućen u te generalne principe hranjenja čitaoc se može vrlo lako orijentirati u pitanjima praktike hranidbe, to jest ne samo svijesno primjenjivati različite brojne recepte, nego i samostalno te recepte sastavljati prema zalihama hrane sa kojima on raspolaže i prema tržnim prilikama. Bez upoznavanja tih principa kod nas je vrlo teško provadati racionalno hranjenje peradi, jer još ne imademo specijalnih fabrika krmnih smjesa, kakove postoje n. pr. u Americi, te prodavaju hranu pripremljenu već u odgovarajućim omjerima hranidbenih sastojina.

Velika je prednost te knjige, da je pisac iskoristio najveću i najbolju stručnu literaturu, a to je engleska literatura koja je kod nas do sada bila vrlo malo iskorišćena sa tom svrhom. **Z.**

»Poljoprivredni Glasnik«. Svečano izdanje o poljoprivredi u Danskoj izašlo je polovicom juna sa obilnom sadržinom. Gotovo svi članci potiču od najistaknutijih danskih ličnosti, a osobitih zasluga za prikupljanje toga mnogo vrijednog gradiva ima g. Franjo Pakaci, tajnik generalnog konzulata naše države u Kopenhagenu.

Uredništvo uglednog »Poljoprivrednog Glasnika« izvršilo je ovim svečanim danskim izdanjem opet jednu lijepu i vrlo korisnu svoju dužnost prema našoj poljoprivredi. Mala Danska sa velikom i naprednom svojom poljoprivredom već je davno našim uzorom, a tko pomno pročita ovu svesku »Poljoprivrednog Glasnika« naći će u njoj mnogo novih poticaja za pridizanje naše poljoprivrede.

Preporučamo ovu svesku svakom prijatelju napredne poljoprivrede.

»Poljoprivredni Glasnik« izlazi dvaput mjesečno. Pretplata za društva,općine, škole i čitaonice za cijelu godinu 160 dinara, za ostale 130 dinara. Uredništvo Novi Sad, Sremska ulica broj 8.

»Pčela«, glasilo Centralne pčelarske zadruge i pčel. društva u Zagrebu. (Palmotićeva ul. 11b.) Izlazi svaki mjesec. Pretplata godišnje 35 dinara. Uređuju Ivo Sobol i Jakov Bobinac.

»Hrvatska Pčela«, organ Hrv.-slav. pčelarskog društva u Osijeku, (Osijek I., Rokova ul. 24.). Izlazi svaki mjesec, Pretplata godišnje 40 dinara. Uređuje Stjepan Ilančić.

Oba lista: »Pčelu« kao i »Hrvatsku Pčelu« preporučamo onim gospodarima, koji se bave pčelarstvom. U tim će listovima naći obilje pčelarske pouke.

»Gospodarski List«, Glasnik gospodarskog društva kao zadruge u Zagrebu (Zagreb, Gundulićeva ul. 18.). Izlazi svakog 1. u mjesecu. Pretplata 50 Din godišnje. Uređuje dr. A. Ogrizek, univ. profesor.

»Napredni gospodar«, stručno glasilo za malog gospodara izlazi svakog prvog u mjesecu (Osijek I., Blažićeva ul. br. 4.). Pretplata godišnje 18 din. Uređuje Stjepan Čmelik.

»Mljekarski list«, mjesečnik za mljekarstvo, mljekarsku industriju i trgovinu. (Zagreb, Šenoina ul. 30.) Pretplata 24 din. godišnje. Uređuje Dr. Vjekoslav Gortan.

»Gospodarske Novine«, stručni tjednik za poljoprivredu. Zagreb, Dalmatinska ul. 10. Pretplata godišnje Din. 30 odnosno 50. Uređuje Tomislav Cividini.

Poljoprivrednik jest list koji izdaje Glavna poljoprivredna zadruga u Skoplju. Izlazi 1. i 15. u mjesecu. Godišnja pretplata 30 din. Uređuje Branko Todorović.

»Poljodjelski Vjesnik«, glasilo Zemaljskog gospodarskog vijeća. Split (Sokolska ulica 4.) Izlazi svakog 1. u mjesecu. Pretplata godišnje 15 din. Uređuje J. Paladino.

»Težak«, ilustrovan list Srpskog poljoprivrednog društva u Beogradu. Izlazi 1. i 15. u mjesecu. Pretplata godišnje 30 din. (inostr. 65 din.) Uređuje Božidar Đ. Ranković.

»Sadjar in vrtnar«, glasilo Sadjarskega in vrtnarskega društva za Slovenijo. (Ljubljana, Resljeva cesta 24, II.) Pretplata godišnja članarina 25 din. Uređuje M. Humek.

»Kmetovalec«, glasilo Kmetijske družbe za Slovenijo. Izlazi 2 put mjesečno. Članovi dobivaju list besplatno, nečlanovi za 20 din. god. Uređuje Viljem Rohrman (Ljubljana, Turjaški trg 3).

Uzgoj voća i povrća za dobru prodaju. To je naslov male knjižice, koju je napisao i izdao naš saradnik g. Ivo Dobržanski. U ovoj je knjižici pribrao sve što treba znati o orahu, lješnjaku, pitomom kestenu, grahu, luku i krompiru. Preporučamo ovu korisnu knjižicu, kojoj je cijena samo 3 dinara. Naručuje se izravno od pisca (Zagreb, Bukovačka cesta br. 9. II.).

Sväki kućevlasnik i zemljoposjednik trebao bi da se pretplati na Gruntovničarski Vijesnik, koji donosi razna i potrebna razjašnjenja, tumačenja, riješenja i naredbe, koje su nužne svakom posjedniku nekretnina.

Izlazi svakog mjeseca u Zagrebu, a pretplata stoji godišnje 30 dinara. Novac se može slati na ček. račun Pošt. štedionice br. 36.090.

Tri osobito vrijedne knjige, koje treba da si pribavi svatko, tko hoće da proširi, obogati i oplemeni svoje znanje i svoju kulturu, čitajući sjajno i zanimljivo napisanu povijest. To su knjige profesora Živka Jakića: Povijest Srba, Hrvata i Slovenaca s obzirom na svjetsku povijest. I. i II. dio, svaki Din. 28.— Povijest staroga vijeka. Din. 30.—.

Ove bogato ilustrovane i razmjerno jeftine knjige napisane su doduše za upotrebu u školama, ali bi one morale da se nađu u svakoj kući, pa da ih s užitkom čita svatko pa i odrastao čovjek.

Knjige se naručuju poštanskim pouzećem ili uz unapred poslani novac kod pisca: Živko Jakić, prof., Zagreb, Slovenska ulica br. 11.

»Novi život«, list za bezalkoholnu kulturu. Vlasnik i izdavač prof. Dr. D. Mašek u Zagrebu. Uređuje: Uredivački odbor, a za uredništvo odgovara urednik Ivan Krznarić. Ovaj list pokrenula je jedna grupa uglednih zagrebačkih apstinenata na čelu sa poznatim sveučil. prof. u. m. Dr. Mašekom. List je namijenjen odraslim članovima trezvenjačkih društava kao i svim onima, koji se zauzimaju za antialkoholni pokret.

U sadržaju 1. broja ističe se uvodni članak prof. Dr. D. Perovića (Zagreb): Etički značaj antialkoholnog pokreta. — Dr. Sartorius (München) piše o temi: Alkohol i radna sposobnost. — J. Marinčić o postanku i motivima amerikanske prohibicije. Zatim slijedeće rubrike: Antialkoholni pokret u Jugoslaviji. — Nove knjige. — Bilješke. — List izlazi svakog 1. u mjesecu. Pretplata na 6 brojeva (1 knjiga) iznosi samo 10 dinara. Naručuje se kod uredništva lista: Zagreb, Opatička ul. 3, soba br. 8.

Priručnik iseljeniku za južnu Ameriku. Sastavila Lena Marković. God. 1927. izišlo je prvo izdanje Priručnika, a sada drugo, znatno prošireno i vrlo lijepim ilustracijama ukrašeno. Ova knjiga može dobro poslužiti svakome, tko želi da se uputi u najpotrebnije poznavanje španjolskog jezika. A onome, tko namjerava putovati u južnu Ameriku, bit će ova knjiga bezuvjetno potrebit priručnik, jer sadrži sve upute za iseljenike. Cijena je knjizi samo 10 dinara, a naručuje se od autorice (Zagreb, Ulica kraljice Marije, Kukovićeva kuća).

Redakcija 8. broja zaključuje se 28. VII. 1929.

Izdavač i odgovorni urednik: **Stjepan Pirnat, prof., Zagreb, Ciglana 24.** — Tiskara **»Merkantile«, (Gj. Jutriša i drugovi),** Zagreb, Ilica 35.

Dužnici! Ne čekajte, da Vas napose ponovno opominjemo, nego šaljite pretplatu. Mi ju trebamo, jer kako da inače udovoljavamo svojim obvezama?

HERKULES D. D. ZAGREB

Podvožnjak, Tel. int. 24-95. - Brz. Herkules, Zagreb
Tvorničko skladište najvećih tvornica gosp. strojeva

Rud. Bächer - Fr. Melichar
Ujedinjene tvornice Sobotin
Hart-Par traktori

Generalno zastupstvo Nickerl & Co Wien
najveće evropske tvornice aparata za umjetno leženje perad

Najveći izbor
svih vrsta poljoprivrednih
strojeva i vršaćih garnitura
Zastupstva u svim većim mjestima

„UZOR SVIH MOTORA

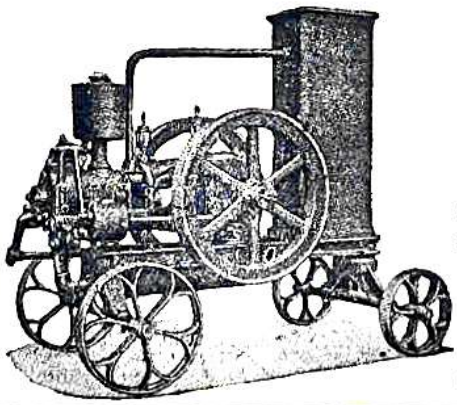

tako zovu motore glasovite marke

Original Lorenz

njihovi posjednici. Najprikladniji te najrentabilniji motor za pogon vršilica, runila, sječkara, sisaljka, pila itd.

Tražite ponude!

AGRAR K. D.

Zagreb, Draškovićeva ulica broj 35.

PERADARSTVA

koja su voljna liferovati jaja, piliće i ostalu perad preko cijele godine, mole se za uslove. Posao stalan.

KATICA BOŽJAK
Zagreb, Laščinska c. 38.

»ZUMBULSKIH LUKOVICA«

mladih za rasad, modre boje imade na raspoloženje od početka juna

Uskoković Ivo Paskov, Mokošica Podbreže kod Dubrovnika.

Kompletna godišta

„Uzornog Vrtlara"

mogu se dobiti kod nas uz cijenu:

Godište 1926.	nevezano	Din	40.—
„ 1927.	„	„	40.—
„ 1928.	„	„	40.—

Korice za uvez pojedinog godišta »Uzornog Vrtlara« sa oznakom godišta u zlatotisku 15 Din. Pojedino uvezano godište 20 Dinara više od neuvezanog godišta. Poštom za svako godište 2 Dinara više.

Uprava »UZORNI VRTLAR I GOSPODAR«, Zagreb.
Pošt. pretinac 201.

Šotna zemlja Moorerde

vagon cca 10.000 kg a Din 1.500.— franko vagon Vrhnika, šalje:

ED. PIŠLER, Vrhnika, Slovenija.

CVIJEĆE U SOBI

Ilustrovano sa 123 slike

Cijena 28 Din. (za pretplatnike 24 Din.)

Uvezana ova knjiga stoji 35 Din. za naše pretplatnike, pa je **lijepi dar** za svaku domaćicu. Knjige dobivaju se poštom kod naše Uprave.

Upotrebljavajte samo domaće sirište

Sirište u tekućini	75 gr.	Din	6.—
	150 »	»	8.—
	500 »	»	17.—
	1000 »	»	30.—
Sirište u prahu	25 »	»	8.—
	25 »	»	15.—
	100 »	»	28.—
	350 »	»	68.—
	500 »	»	130.—
	1000 »	»	250.—

Sirište u prašku za 100 lit. mlijeka u posebnoj elegantnoj aluminium kutijici . . . . . Din 1.—

Sirište u tabletama 20×0.50 . . . . » 4.—

100 komada sirišta tabl. za 10 lit. mlijeka » 10.—

Dobije se u svim apotekama, drogerijama i većim kolonijalnim radnjama, a može se naručiti izravno u tvornici. DOMAĆA IZRADBA PREPARATA PROTI SVIH VRSTA BILJNIH BOLESTI. Tražite uputstva i cijene.

„KAŠTEL"

tvornica farmaceutsko-kemijskih proizvoda

ZAGREB 3, KOLODVOR SAVA.

Telefon 59-45 Brzojavi: Kaštel, Zagreb.

OSKAR KNOPFF & CO.
i

Sve za vrt!

26 novosti **povrtnog i cvjetnog sjemenja** naći ćete u našem glavnom katalogu za 1929. od 80 strana sa 375 slika. Tko razumije njemački, neka prije kupovanja vrtnih potrepština zatraži naš cjenik gratis. Poštarina za kartu je 1½, a za list 3 Din. Najveći izbor cvjetnih lukovica i gomolja kao i biljaka. — Razašiljemo samo najbolju robu!

„ANKER"

Sveopće osiguravajuće dion. društvo, Wien

Filijalna direkcija

ZAGREB

Preradovićev trg 5. II. - Telefon 62-75

Utemeljeno 1858. - Ukupna aktiva D 465,000.000

Preuzima osiguranja života, nadalje protiv požara, nezgode i dužnosti jamstva

FILIJALE:

LJUBLJANA
Kralja Petra Trg 8 - Telefon 23-84

OSIJEK
Kolodvorska ulica 12 - Telefon 5-31

SUBOTICA
Labor Palata, Radićeva 1 - Tel. 7-65

ZASTUPSTVA:

APATIN, KARLOVAC, MARIBOR, SOMBOR, VARAŽDIN, VINKOVCI

VRTLARI!

Ako želite dobiti lijepog i zdravog povrća te voća, morate suzbijati mnogobrojne bolesti i štetnike koji Vam nanose ogromne štete. Upotrebite u tu svrhu samo prokušana i sigurna sredstva kao:

Uspulun za dezinfekciju svakovrsnog sjemenja i zemlje klijališta u svrhu suzbijanja raznih bolesti.

Holfidal za pobijanje buhača (poljskih buha), mravi, lisnih uši i drugih štetnika na povrću i cvijeću.

Solbar za suzbijanje medljike na ružama, ogrozdima, plamenjače i plijesni (fusicladium i monilia) na voćkama, štitastih uši, kovrčavosti lišća bresaka i t. d.

Nosprasen za istodobno suzbijanje plamenjače i plijesni i raznih gusjenica na voćkama i t. d.

Zelio { zrna — za pobijanje miševa; pasta — za pobijanje štakora i voluharica.

Opširna uputstva i cjenike razašilje

„JUGEFA" k. d. ZAGREB

GAJEVA UL. 32

HRVATSKA UČITELJSKA

ŠTEDNA I PREDUJMOVNA ZADRUGA

U ZAGREBU, KRALJICE MARIJE ULICA 34

Osnovana god. 1889.

PRIMA ULOŠKE

i podijeljuje vjeresiju uz najpovoljnije uvjete!

NAJBOLJI PRAVI HARZER-

KANARINCI

počam od 8 Maraka. Pjevači-prednjaci, parovi za uzgoj, poput snijega bijeli kanarinci. Krletke, ptičja hrana i ptičji lijekovi. Ilustrovani cjenik besplatno.

GROSSZUCHT HEYDENREICH,

Bad Suderode in Harz (Njemačka).

Oglašujte u „Uzornom Vrtlaru"!

Hrvatska poljodjelska banka

dioničarsko društvo

Martićeva ulica broj 6 — ZAGREB — Tel.: 3003, 3004, 3005

Bavi se svim bankovnim, štedioničkim i mjenjačnim poslovima.

Prima uloške na knjižice i na tekuće račune uz najpovoljnije ukamaćenje.

Podjeljuje svakovrsne vjeresije.

Safe-depôt.